

176342

T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI BİLİM DALI

SES ARTİST YARIŞMALARIYLA GELEN OYUNCULARIN TÜRK SİNEMA
TARİHİNDEKİ YERİ VE KATKILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

SULTAN ŞAHİN GENCER
ÖĞRENCİ NO: 14367

DANIŞMAN

Prof. Dr. TÜRKEL MİNİBAŞ

İSTANBUL
EYLÜL 2000

**T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI BİLİM DALI**

**SES ARTİST YARIŞMALARIYLA GELEN OYUNCULARIN TÜRK SİNEMA
TARİHİNDEKİ YERİ VE KATKILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

**SULTAN ŞAHİN GENCER
ÖĞRENCİ NO: 14367**

DANIŞMAN

Prof. Dr. TÜRKEL MİNİBAŞ

**İSTANBUL
EYLÜL 2000**

İÇİNDEKİLER

Tablo Listesi	ii
Ek listesi	iii
Giriş	1
Bölüm I	
1970'lerde Yeşilçam Sinemasının Genel Durumu	3
1.1. Seks Filmleri.....	5
1.2. Sansür.....	7
Bölüm II	
Oyunculuk	10
2.1. Türk Sineması'nda Sinema Oyunculduğuna Genel Bir Bakış.....	10
2.2. Yeşilçam Oyunculugu.....	15
2.3. Zor Seçim: Şarkıcı mı? Artist mi?.....	17
Bölüm III	
Yarışmalar	19
3.1. Artistlik Bir Düş.....	19
3.2. Yarışmalar: Güzellik, Manken ve Sinema Artisti.....	20
Bölüm IV	
Ses Sinema Artisti Yarışması	23
4.1. Ses ve Diğer Sinema Dergileri.....	23
4.2. Ses Dergisi ve İçindekiler.....	25
4.3. Ses Sinema Artisti Yarışmaları.....	27
Bölüm V	
1970'li Yıllarda Ses Sinema Artisti Yarışmaları	31
5.1. 1970 Yarışması: Fatma Belgen ve Aytaç Arman.....	31
5.2. 1973 Yarışması.....	41
5.3. 1976 Yarışması.....	45
Sonuç	51
Dipnotlar	53
Kaynakça	57
Ek	60

Tablo Listesi

Tablo 5. 1.	1970 Yılında Kazanan Genç Kızlar.....	32
Tablo 5. 2.	1970 Yılında Kazanan Genç Erkekler.....	33
Tablo 5. 3.	1973 Yılında Kazanan Genç Kızlar.....	44
Tablo 5. 4.	1973 Yılında Kazanan Genç Erkekler.....	44
Tablo 5. 5.	1976 Yılında Kazanan Genç Kızlar.....	49
Tablo 5. 6.	1976 Yılında Kazanan Genç Erkekler.....	50

Ek Listesi

Ek 1. 1962-76 Yılları Arasında Ses Sinema Artisti Yarışmalarında	
Kazananların Listesi.....	60

GİRİŞ

Bu tez çalışmasının konusu, 1970 ve 1976 yılları arasında Ses sinema dergisinin düzenlediği, Sinema Artisti Yarışmaları ile gelen oyuncuların Türk sinemasındaki yerleri ve katkılarının incelenmesidir. Bu incelemenin yapılmasındaki amaç; Ses Artist Yarışmaları aracılığıyla gelen kişilerin, sinema oyunculuğu kariyerlerinde cinsiyet farklılığının nasıl bir rolü olduğunu anlamak ve tartışmaktır.

Çalışmanın başlangıcında bazı varsayımlarda bulunulmuş olup, bunların doğrulukları inceleme süresince test edilecektir. İleri sürülen hipotezler şunlardır:

1. Bu yarışmalar Türk sinemasına önemli pek çok oyuncu kazandırmıştır.
2. Yarışmalar cinsiyetçi bir nitelik taşımamaktadır.
3. Cinsiyet farklılığı yarışma sonrasında, sinema oyunculuğuna başladıkları andan itibaren önemli bir rol oynamıştır.
4. Yeşilçam eril bir sinema dünyasıdır.
5. Kadınlar genellikle ya fiziksel görüntüleriyle ya da karar mekanizmalarını etkileyecek ilişkileri ile varolabilmişler, çok azı ise yetenekleri ile kendilerini var edebilmiştir.

Yukarıda sıralanan varsayımların test edilmesi için, yarışmalarla gelen oyuncular Türk sinema tarihi çerçevesinde ele alınacaktır. 1970'ler Türkiye'sinin, hızlı bir şekilde ekonomik ve sosyal değişimler yaşaması, sinemayı çok büyük ölçüde etkilemiştir. Bu çalışmayı sınırlandırma gereksiniminden dolayı, bu değişimlerden ayrıntılı söz edilmeyecek, daha çok sinemanın özel olarak yaşadığı sorunlar üzerinde durulacaktır.

Tez çalışmasında kullanılan araçlar; Ses dergileri, varolan literatürdeki diğer yazılı ve görsel dokümanlar, o döneme şahitlik yapmış kişilerle yapılan söyleşilerdir. Materyaller, Türk sinemasının yaşadığı sorunlar, değişimler ve oyuncuların durumları ışığı altında analiz edilecektir.

Ulaşılması planlanan sonuçlar, cinsiyetin, yarışmalar açısından ayırıcı bir faktör olmadığı ancak, sinema içerisinde kadını sadece bedeniyle özdeşleştiren ve bunu gerek filmlerde gerekse basın yoluyla pekiştiren bir bakış açısı hakim olduğudur.

1970'lerde Yeşilçam'ın neredeyse tamamının erkeklerin idaresiyle film yaptığı düşünüldüğünde, kadın oyuncuların erkeklere nazaran önemli katkılarının olduğu söylenemez. Belirtilen yıllarda, Ses Artist Yarışmaları ile gelen kadın oyuncuların varlıklarını sürdürmenin ötesinde, Türk sinemasına önemli bir etkileri ve gelişimine olumlu bir katkıları olmamıştır.

Yapılan literatür taraması sonucunda, Türk sinema oyuncu tarihine ilişkin çok sınırlı malzemeye ulaşılabilmektedir. Magazin, sinema dergileri ve filmler dolaylı kaynaklardır. Bunların dışında birincil kaynaklar oyuncular, onların sözlü ve yazılı anılarıdır. Bir anlamda tarih bazı kişilerin belleklerinde, anılarında silinip gitmiştir. Bu da oyuncu tarihiyle ilgili çalışmanın bir dezavantajı olarak görülebilir. Türk sinemasında oyuncu tarihine ilişkin çalışmalar daha çok bazı oyuncuların tarihlerinin yazılmasıyla sınırlandırılmış, bunların dışında kalanlara ilişkin çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Bu tez çalışması, bir dönemin oyuncu tarihine kaynak anlamında bir katkı sağlayabilir.

BÖLÜM I

1970'LERDE YEŞİLÇAM SİNEMASININ GENEL DURUMU

1972 yılında 300 film yapılmış, bu yüksek rakam Yeşilçam'ın rekoru olarak yorumlanmıştır. Fakat daha sonraki yıllarda sinema kriz yaşamış, bu sayının üçte biri seviyesinde film yapılmıştır. (1) Pek çok firma ya iflas etmiş ya da kapatılmıştır. Çetin Ener'e göre Yeşilçam'ın bir bataklığın ortasına geliş nedenleri; genellikle kötü programlar sunulması, ucuz eğlence aracı olan televizyon ile rekabet, artan maliyetler ve üretilen filmleri oynatacak iyi sinema bulunmamasıdır. (2)

Mahmut Tali Öngören, sinemanın sorunlarının en önemlilerinden birisi olarak devletin sinemaya yeterince el atmamasını görmektedir. Öngören'e göre: "... Devlet kültür alanına elini ancak kısıtlayıcı önlemler almak için atmıştır... Devlet'in varlığı, sansür uygulaması, ağır vergiler ve yanlış yönetsel uygulamalarda kendini göstermiştir. (3) 1971 yılından itibaren sorunlar yaşamasının bir nedeni de bir sinema endüstrisinin kurulamaması, teknik yetersizliktir (filmin içeriğinin ve sinema anlatımını geliştirerek film kalitesinin artırılması için gereklidir). Ayrıca, tamamıyla dış pazara kapalı olan sinema, kendini yenileyemediğinden dolayı yetersizliğinin sonucu krizler yaşamıştır.

Diğer sebepler arasında TV rekabeti, yapım, parasal sorunlar, yardım-destekleme eksikliği, vergilendirme, mesleki eğitim ve öğretim noksanlığı, sendikal ve sosyal örgütlenme eksikliği, sosyal güvenlik yoksunluğu, seks ve şiddet sineması sayılabilir. (4) Bu krize çare bulmak amacıyla yapımcılar bazı önlemler almayı planlamışlardır.

“Dış pazara çıkmak, film sayısını azaltmak, büyük maliyetli, fakat kaliteli filmlere yönelmek” önerilerden bazıları olarak sıralanabilir. 70’lerde tüm zorluklara rağmen ayakta kalan yapımcılar Hürrem Erman, Ertem Eğilmez, Murat Köseoğlu ve Berç Kürkçüyan’dır. (5)

Televizyon yayınına kadar (1968), sinema, seyircinin ailesiyle gidebildiği tek eğlence yeridir. 1971’de Sezai Solelli, “Kültür Bakanına Açık Mektup” başlıklı yazısında Nihat Erim Hükümeti’nin yeni kurduğu Kültür Bakanlığı’nın bakanı Talat Halman’a Türk sinemasının durumunu eleştirel bir bakış açısıyla anlatır. Solelli, Türk sinemasının bir kaç istisnaya karşın bazı film şirketlerinin kötü zevklerinin tekelinde bulunduğunu, hiçbir biçimde işbölümü yapılmadan “patron” anlayışına dayanılarak ucuz filmler yapıldığını belirtir.

“... bugün yapılan yerli filmler dünkülerden bir gömlek iyi olmayan, konularının, çekilişlerinin, müziklerinin yüzde sekseni çalma, on beş-yirmi günde bitirilen, mantıktan, estetikten yoksun boyalı veya boyasız kurdela parçalarıdır.” (6)

Solelli, bu filmlerin “iş filmi” olarak adlandırıldığını ve tamamıyla “sanat filmi” olarak nitelendirdikleri “... konusu abartılmamış ... seyirciye bir şeyler anlatmaya çalışan normal” filmlerden ayrıldığını belirtir. “Bisiklet Hırsızları” veya “400 Darbe” sanat filmidir ve seyirci bunlardan ne zevk alır ne de anlayabilir. (7)

Yeşilçam film piyasasına hakim olan iş filmleri “... içinde müşteriyi çekecek bütün unsurlar bulunan bu yüzden de iş yapan film” olarak tanımlanıyor. Nedir seyircinin ilgisini çekeceği varsayılan unsurlar? Solelli’nin yorumuna göre; “... melodram, alaturka müzik, avantür, komedi, seks ve çıplaklığın ... mübayalı şeklidir.” (8)

Türk sinemasının genel durumu düşünülürken, 70'ler bir yandan seks filmlerinin hakimiyetinde, diğer yandan da sansürün ağır denetiminin baskısı altında kalmıştır. Aynı zamanda, arabesk müzikli filmlerin de piyasaya girmesiyle sinema her anlamıyla "ucuz eğlenceye" dönüştürülmüştür.

Tüm bunların sonucu olarak yapımlar azaldığından Yeşilçam'da işsizlik artmış, oyuncuların pek çoğu iş yapamaz duruma gelmiştir. Bununla birlikte sinemaya yeni yüzlerin gelmesi, artan film maliyetleri eski oyuncuların sürekli çalışmalarını bir anlamda engellemiştir.

1.1. Seks Filmleri

Sinemada seks etkisi dünyada da benzer biçimde devam eder. 1970'lerde Fransız seks kraliçesi Brigitte Bardot'un yanısıra Sylvia Kristel, Emmanuelle serisiyle adını duyurmaya başlamıştır. O da Hollanda güzellik kraliçeliğinden sinemaya geçen bir oyuncudur. Emmanuelle-2'nin Fransa'da gösteriminin yasaklanması, oyuncunun medyatik başarısına katkı sağlamıştır. (9) İlk filminden 100.000 lira alırken, Emmanuelle'den sonra aldığı para yaklaşık 3.000.000 liraya ulaşmıştır. Bu tarihlerde, Hey dergisinin fiyatı 10 liradır ve seks, erotik, porno film oyuncularının yerli sinemadan aldıkları ücret oldukça yüksektir. (10) 1971 yılında en iyi para ödeyen seks filmleridir. Striptiz yapan Feri Cansel normal bir film için 20 bin lira alırken, seks sahnelerinin yoğun olduğu filmlerden 40 bin lira ister. Ses dergisinin satış fiyatı 150 kuruştur ve seks filmi oyuncularının aldığı rakamın yüksekliği ortadadır. (11) Seks filmlerinin yanısıra, "Örümcek Adam", "Hoş Memo", "Dişi Tarzan", "Hey Amigo ve Sabata", "Üç Silahşörler", "Tom Braks", "Süpermen" ve "Killing" gibi çizgi roman

kahramanlarının, ucuz ve daha çok Anadolu seyircisine yönelik erotik-aksiyon filmleri de ayrıca bir sorundur. (12)

Seks filmleri piyasaya neredeyse hakim hale gelmiş, Mine Mutlu, Ali Poyrazoğlu, Aynur Akarsu, Arzu Okay, Figen Han Gönül Tansel, Sermet Serdengeçti, Yüksel Gözen, Mete İnel Anuşka, Aydemir Akbaşı, Hadi Çaman ve Melek Görgün aranan oyuncular olmuşlardır.

Erman Şener'in "Sinema ve Seks" adlı yazısında belirttiğine göre 1975-76 sinema sezonunda seks unsurlarının etkin olduğu yerli filmler yapılmış ve gösterilen yabancı filmlerde de genellikle bu özellikler aranmıştır. Seks filmlerinin film piyasasında prim yapması tepkilere yol açmış, çeşitli gerekçeler öne sürülerek yasaklanması yolunda tartışmalar başlamıştır. (13) Sinema tarihçisi Giovanni Scognamillo, seksin sinemada işlenişinin önemini vurgular. Fakat bu anlatımın sinemanın estetik ve sanatsal özellikleriyle bütünleşmesi gerektiğini belirtir. Türk sinemasında yapılan filmlerin çoğu bu anlayıştan tamamen yoksundur.

"Sinema cinsiyeti sömürüyor, sinema cinsiyeti, çıplaklığı, cinsel sapıklıkları kullanarak geniş halk yığınlarını sömürüyor, uyutuyor. ... Bu bir gerçek, oysa cinsiyeti çoğu tepkilerimizin, davranışlarımızın, heyecanlarımızın ve de bunalımlarımızın nedeni ise, en önemlisi belirli toplumlarda ve belirli kişilerde cinsiyet bir sorun teşkil ediyorsa, sinemanın görevlerinden biri de bu sorunu ele almak fakat aşağılamadan, bir sömürü, bir rezalet, bir duyulanma (sensation) tahrik unsuru olarak kullanmadan.... Seks sineması tecimsel sinemanın bir sömürü unsuru ise; gerçek (ölçüye ve estetiğe dayanan) erotik sinema ya da Yedinci sanatın kaçınılmaz bir türüdür. Cinsiyet bir "rezalet" değil çünkü, insanın doğal bir işlevidir, önemli olan bu işlevi abartmamak, ve onu bir sömürü uyutma unsuru yapmamaktır. Bir de Türk sinemasının artık dillere destan olmuş "seks" anlayışı var ki... benzeri olmayan bir olay." (14)

Gerçekten de bu eşine az rastlanır seks anlayışı geri dönüşü olmayan bir çıkmaza sürükler Türk sinemasını. Buna karşılık seks filmlerinin seks tabu olmaktan çıkarabileceği varsayılır. Televizyon rekabeti nedeniyle seyircisini kaybeden film sektöründeki kişilerin varlıklarını sürdürebilmeleri için bu filmlerin yapımlarının sürmesi gerekir (yapımcı ve diğer çalışanlarla elli binin üzerinde kişiden söz ediliyor ve bu kişilerin aileleri de hesaba katılırsa yaklaşık yüz bin kişi.).

Şener, “Sinemada Seks” konusunu üç açılı sorun olarak yorumluyor. Yaklaşımların çoğunun soruna tek açıdan baktığından yetersiz kaldıklarını belirtir.

1. sinema endüstrisi açısından
2. sinema sanatı açısından
3. moral değer açısından

Bu sorunun sektör, sanatsal ve ahlaki açıdan hassas değerlendirilebilecek bir ölçü ile çözümlenebileceğini öne sürer. (15) Oysa ne sektör sanatsal yaklaşımla yapılmış seks filmleri piyasaya sürülmüş ne de katı ahlakçı çevreler tarafsız olabilmişlerdir. Bu karmaşık durum bir başka sorunu beraberinde getirmiştir: sansür.

1.2. Sansür

Sansüre ilişkin sinema dünyasından aşağıda verilen düşünceler, sansürün sinemayı pek çok açıdan olumsuz etkilediğini açıkça sergilemektedir. (16) Sinemanın kriz yaşamasının nedenlerinden bir diğeri de sinemaya uygulanan sansürdür. Aşamalı olarak yapılan sansür için önce senaryo denetime gönderilir, film bittikten sonra ikinci kez denetlenmesi gerekiyordu. Örneğin Nisan-Ekim 1976 tarihleri arasında denetime gönderilen 100 senaryodan ancak 25'i onay alabilmiştir. (17) O zamanki Türk

Filmciler Derneği Başkanı ve Uğur Filmin sahibi yapımcı ve yönetmen Memduh Ün'e göre sansür heyetinin tutumu sinemayı yok etme biçimindedir. Sokakta her gün oluşan olayları sinemaya aktarmak, sansür kurulu tarafından bölücülük olarak nitelendirilmektedir. (18) Ün, filmlerinde daha çok yerel sorunları sinemaya aktaran bir yönetmen olarak, sansürden bu anlamda çok olumsuz etkilenmiştir.

Yönetmen Atıf Yılmaz, sansürün bir baskı aracı haline dönüşmesinde sinema yapımcılarının payının büyük olduğunu vurgular ve bu durumun topyekun sinemayı bir çıkmaza götürdüğünü belirtir.

“Bugün Türk sineması Sansür Kurulu tarafından yaratılan yapay bir çıkmaz içindedir. ... Bu kargaşalığın uzamasında ve gittikçe daha tehlikeli bir hale gelmesinde, Türk sinemasının kaderini ellerinde tutan, sözde büyük yapımcılarımızın, geçmişteki bilinçsizliklerini, bugün de en seviyesiz biçimde sürdürmelerinin büyük payı vardır.” (19)

Fakat, Arzu Film'in sahibi yapımcı ve yönetmen Ertem Eğilmez, bazı yapımcıların aşırı seks ve ideoloji filmlerinin, diğer prodüktörleri zor duruma soktuğunu ve Yeşilçam'ın “kendi kendini denetlemeyi” öğrendiğinde, sansürü ortadan kaldıracıcağıni öne sürer. (20) Oysa Yeşilçam böyle bir potansiyele sahip olsaydı zaten ucuz seks, porno filmleriyle dolmazdı. Yönetmenler ile birlikte sinemada çalışan diğer kişiler de sansürden şiddetli etkilenmişlerdir.

Senarist Umur Bugay'a göre sansür, düşünce özgürlüğünü engelleyen,“... yüzde yüz antidemokratiktir...Düşüncenin bu kadar sınırlandığı bir yasaklar çemberi içinde sinemada yaratıcı bir çalışma yapabilmek, nefes almadan şarkı söylemek,

konusmadan düşünceyi açıklamak gibi bir garipliktir.” (21) Bir başka sinema çalışanı olan Türkan Şoray konuyu kendi perspektifinden şöyle değerlendirir:

“Sansüre yollanan senaryolar, türü ne olursa olsun en basit bir aşk öyküsünü bile hiçbir gerekçe gösterilmeden reddedilmektedir. En yoğun film çevrildiği yaz aylarında bile sayılı film çekilmekte, yüzlerce sinema emekçisi işsiz güçsüz oturmaktadır. Bu durum Türk sinemasının ölümü demektir.” (22)

Türk sineması bir çöküntü içine girmiştir. Sadece erkek seyirciler düşünülerek yapılan filmlere kadınların ve ailelerin gitmesi pek olası değildir. Kadir İnanır ise sansürün sinema izleyicisi üzerindeki etkisinden yola çıkarak konuşmayı dahi reddeder. “Şöyle bir İstanbul dışına çıkılıp bakıldığında, halkın sinemadan başka hiçbir sevgilisinin olmadığını görürüz. ...Sinema, dünyaya açılan bir penceredir. ... Sinemada sansürün olup olmasını tartışmak değil sansür kelimesini görmek bile istemiyorum” (23) Bu pek çok sinema çalışanının isteği olmasına rağmen, sansür 70’lerin bir gerçekliğidir ve sinemayı olumsuz açılardan etkilemiştir. Buna karşılık prodüktörler sansüre ilişkin daha dolaylı ve genel yorumlar yaparlar. Prodüktör Türker İnanoğlu ve Hürrem Erman sansürü bir anlamda haklı bir tedbir olarak görürler çünkü, seks ve ideolojik filmlerin başka türlü durdurulması mümkün olmayabilirdi. (24)

BÖLÜM II

OYUNCULUK

2. 1. Türk Sineması'nda Sinema Oyunculuğuna Genel Bakış

1970'lerde Kadın Oyuncuların kendilerini var etme çabalarında kadın olmalarının, yani cinsiyet önemli bir etken olduğu söylenebilir. Çünkü; ticari kaygılar göz önünde bulundurulduğunda, genellikle yapıma karar veren erkekler olduğundan, film satışını artıracak kadınların cinselliği bir şekilde vurgulanmıştır. Oysa filmlerin izleyicileri sadece erkekler değildir, kadınlar ve çocuklar da bu kitlenin içindedir. Genellikle filmlerin konusu ya seyirciyi acıtan ya da inanılması güç tesadüflerle güldüren birbirinin benzeri hikayelerden oluşmuştur. Öyleki; oyuncuların hangi sahnede nasıl davranacağı bilinir duruma gelinmiştir. Türkan Şoray'ın soru sorar gibi bakışı, Belgin Doruk'un hafif başı eğik gülümsemesi, Hülya Koçyiğit'in narin koşuşu, Neriman Köksal'ın mağrur, baştan çıkarıcı tavırları, Fatma Girik'in dövmeğe hazır atılganlığı gibi.

Yapımcılar için genellikle asıl amaç filmin gişe hasılatını yükseltmek olduğundan, parayı getireceği varsayılan oyunculara, onların istedikleri rakamı ödeyip oynatmışlardır. Örneğin Ayhan Işık ve Türkan Şoray 1960-1970 yılları arasında kuralları ve alacağı ücreti belirleyebilen oyunculardandır. Magazin basınının, yapımcıların *star sistemi* olarak adlandırdıkları bu oyuncu iktidarı, bir anlamda seyircinin isteği üstün gelmiştir. Genel olarak bu yıllar arasında kadın oyuncuların sayısı oldukça artmış, fakat bu artış içerisinden Türk sinemasına büyük ölçüde etki

yapmış ve güçlü bir yer edinmiş pek çok oyuncu sayılabilir. Belgin Doruk, Ediz Hun, Filiz Akın, Neriman Köksal, Cüneyt Arkın, Hülya Koçyiğit ve Fatma Girik

O yıllarda Türk sineması özellikle yapım anlamında tamamen erkek hakimiyetindedir. Yapımcıların, basının, işletmecilerin, senaristlerin hemen hemen tümü erkektir. Bu alanda çalışan kadın oyuncu sayısı oldukça azdır. Yönetmen Birsen Kaya, Lale Oraloğlu ve Bilge Olgaç bugün hatırlananlar arasındadır. (25)

Sinemanın kendine özgü işleyişi içerisinde karar sahibi kişiler çoğunlukla yönetmen ve yapımcılardır. Çünkü oyuncular kolay bulunur kişilerdir. 1960-1970 yılları arasında pek çok derginin, gazetenin açtığı güzellik, artist ve kapak yıldızı yarışmaları pek çok genç kız ve genç erkeklerin Yeşilçam'a yani sinemaya ilgisini artırmıştır. Bir umut ile girdikleri yarışmalar sonucunda ünlü olan örnekleri gördükçe, sinema artistliği gençlerin hayali haline gelmiştir. Düşük ücretlerle çalıştırılacak oyuncu bulma hiç bir tarihte Yeşilçam'ın sorunu olmamıştır. Bono usulü ile çalışan sinema yapımcıları, çoğu oyuncuları ellerinden kaçırmışlardır. Karşılıksız çıkan bonoların sahibi oyuncular, yaşamları için gerekli parayı başka yollarla kazanma arayışına girmişlerdir. Kimi ticarete yönelmiş, kimi gazino veya kulüplerde şarkı söylemiş, dansözlük ve striptiz yapmışlardır. Geçmişin tersine 1970'lerde sinema ve para bir arada olmayan iki uğraş haline dönüşmüştür. Türkan Şoray ve Ayhan Işık gibi ekonomik güvenceleri olan oyuncuların para kazanma kaygısından kurtuldukları için beğendikleri filmleri seçebilme ayrıcalıkları olmuştur. Diğerleri ellerine tutuşturulan her senaryoya evet demişler, sonunda bir bölümü tamamen sinemadan silinip gitmiş, kalanlar ise hatırlamayı kendilerinin dahi istemediği filmler yapmışlardır.

Sinemadaki ünlerinden dolayı sahneye şarkıcı, dansöz ya da striptiz olarak çıkan oyuncular, sayısı az da olsa film yapmışlar ya da sinemadan tamamen kopmuşlardır. Ajda Pekkan, sinema ve sahne arasından başlangıçta tercih yapamamış fakat daha sonra tamamen ses sanatçılığına yönelmiş, bugün "süperstar" şarkıcı gibi ünvanlar almıştır.

Özellikle 70'li yıllarda bazı kadın oyuncular kadın olmalarını hem kullanmışlar hem de kullanılmasına izin vermişler, seks filmlerinin starları olmuşlardır. 70'lerdeki oyuncu sayısındaki artış sinema oyunculuğunu biraz daha güçleştirmiştir. Magazin basınının ilgisini çekecek sansasyonel olaylar yaşamak moda haline gelmiştir. Sık sık değişen aşk ilişkileri, başlayıp biten evlilikler, aldatma ve çıplaklık ilgi çeken konulardır. Özel yaşamlarına ait pek çok olayın haber olması yıldız olmaları için bir neden olarak görülmüştür. Çünkü oyuncu çokluğu arasından seçilmek için, güzel yüze ve vücuda sahip olmak yeterli değildir. 70'ler için özellikle soyunmak ya da yapımcı-yönetmen yakınlığı gibi güçlü ilişkilere sahip olmaktır. (26)

Bugünden geçmişe bakıldığında, binlerce kişinin arasından küçük bir grup dışında kalan olmamıştır. Yeşilçam anında varolunan ve aynı hızda da yokolunan ve bir sinema oyunculuğunun yaşatıldığı yer olmuştur. (27) Bazıları değişen yaşama ayak uydurup, varolamadıkları sinemada tutunmaktan vazgeçip, uzaklaşmışlardır. Bir bölümü ise bedeli seks ya da porno filmlerde oynamak, gazino programlarında sahne almak da olsa çabalarını sürdürmüşlerdir. Çoğu çok genç yaşta İstanbul'da, artist olmanın ve öyle de kalmanın yolu ne ise onu yapmaya çalışmışlardır, kendi bildikleri yollarda. (28) Geçmiş ile bugün arsında bir paralelik kurulabilir. Bugün, görsel medyada gözleneceği gibi, zengin ve ünlü olmanın yolu bir müzik kaseti çıkarmak ve

bir tane video klip yapıp, hemen ardından televizyon dizilerinde oynamak bir düş haline dönüşmüştür. Unkapanı Müzikçiler çarşısı, şarkıcı adaylarının sık uğradıkları yer haline gelmiştir. 1970'lerde ise, Yeşilçam ve bugünkü Unkapanı gibi artist adayların uğrak yeri, hatta yaşadıkları mekanlar olmuştur. Fakat umutlar fazla uzun süreli olamamıştır. 1970'lerde Türkiye'de sık sık değişen siyasi istikrarsızlık, ekonomiden başlayarak hayatın tüm alanlarını olumsuz etkilemiştir. 12 Mart Muhtırası, Kıbrıs Barış Harekatı, muhafazakar milliyetçi baskı gibi pek çok olay sıralanabilir. (29) Bunların yanısıra, seks salgını, sanstir ve ekonomide yaşanan kriz hem sinemayı olumsuz etkilemiş hem de oyuncularını sinemadan uzaklaştırmıştır. Buna benzer olarak, 80'lerde de "arabesk" ya da "fantazi olarak tanımlanan müzikli filmler geniş ölçüde yapılmaya başlanmış, seyirciyi "ağlatarak" ve "acıtarak" rahatlatma yoluna giden bu filmler çoğu oyuncuya cazip gelmemiştir. Çok sınırlı sayıdaki diğer filmler de, 80'li yılların değişen siyasi, sosyal ve ekonomik durumunun psikolojik ve politik etkilerini konu almış, izleyicilerin "bunalım filmleri" olarak yorumlanıp reddettiği filmler olmuştur.

90'lar Türk sinemasının yeniden hareketlendiği yıllar olarak gösterebilir. Fakat bu dönemde, Hollywood stüdyolarının tekelinde olan sinema salonlarında Türk filmleri sınırlandırılmıştır. Film gösterebilmenin bir yolu yabancı bir firma ile ortak yapımdır. Ortak çalışmayla yapılan filmler yeni yüzleri kastlarına almışlar, eski yüzler çok sınırlı filmlerde oynayabilmişlerdir. Bugün sinema oyuncusu olarak bir gruptan söz etmek oldukça güçtür. Oyuncular yaşayabilmek için başka teklifleri değerlendirmek zorunda kalmışlardır. Nasıl 70'lerde karşılıksız bonolardan, yapım azlığından geçim zorluğu yaşamaya başlayan oyuncular sahneye ses sanatçısı, dansöz, striptiz olarak çıkmışsa bugün de televizyon oyunculuğu aynı işlevi yerine getirmektedir. Televizyon

oyunculuğu yapan isimlerden bazıları Türkan Şoray, Hülya Koçyiğit, Filiz Akın, Fatma Girik Kadir İnanır, Aytaç Arman, Cüneyt Arkın, Sevda Ferdağ, Perihan Savaş ve Oya Aydoğın'dır.

Dün ve bugün arasında başka bir benzerlik de yarışmalardır. Geçmişte yapılan artist yarışmalarının yerini bugün güzellik ve mankenlik yarışmaları televizyon oyunculuğu için almıştır. Herhangi bir yarışmada derece alan kişiler, çok kısa zaman içinde ya bir dizide oynamakta ya da sunuculuk yapmaktadır. Çünkü yarışmaların çoğu herhangi bir özel televizyonla ortak yapılmaktadır (Show TV, ATV ve Star televizyonları). Geçmişten farklılığı maddi açıdan olabilir ve seçeneğin birbirinden bağımsız ve daha kapalı bir alan olması sayılabilir. Bu konuya Hülya Avşar güzel bir örnek oluşturmaktadır. Güzellik yarışması derecesi alınan Avşar şarkıcılık, TV sunuculuğu, oyunculuk gibi alanlarda bugüne kadar çalışmaktadır.

Ne yazık ki 70'lerde başlayan sinema oyuncularının film sektöründeki sayılarının azalma eğilimi, 80'lerde artarak devam etmiş, 90'larda ise *sinema oyuncusu* yerine sadece *oyuncular* kalmıştır. Bu genel tanımlama dizi, tiyatro, reklam gibi diğer alanları da içine almaktadır. Buna paralel olarak yeni yapımların artan sayıda izleyici bulması, filmlerin salon bulmasına imkan tanımışsa da yeni yönetmenler ile yeni oyuncular ve yeni bir Türk sineması anlayışı doğmuştur. Fakat geçmişin sinema yıldızları, bugün dahi beğeni ile hatırlanan izleyici belleklerinde ve televizyonlarda *yerli sinema* saatlerinde yer almaktadır.

2.2. Yeşilçam Oyunculuğu

Türk sinemasına oyuncular çeşitli alanlardan gelmişlerdir. Tiyatro oyuncuları, manken, fotomodel, fotoroman veya reklam filmlerinde oynayanlar ve dönemin ses sanatçıları film tekliflerine evet diyerek sinema oyunculuğuna başlamışlardır. Oyuncu sağlamanın bir diğer kaynağı da tesadüftür. Metin Erksan, Neriman Köksal'ı Beyoğlu'nda sokakta görür ve endamının, güzelliğinin sinema oyunculuğuna uygun olduğunu söyler. Köksal daha sonra oyunculuğa başlamıştır ve fiziksel görüntüsü onu diğer kadın oyuncularından ayırmıştır, hatta onun için *devlet gibi kadın* tabiri sıkça kullanılmıştır. (30) Aynı şekilde, Önder Somer ise film yönetmeni Çetin Karamanbey tarafından keşfedilmiş ve hemen filmde oynamaya başlamıştır. (31) Türkan Şoray'ı ise Türker İnanoğlu *Köyde Bir Kız Sevdim* filmin setinde görür ve aynı filmde başrolü verir. (32)

En önemli oyuncu bulma aracı ise yarışmalar olmuştur. Pek çok dergi düzenledikleri güzellik, kapak yıldızı, sinema artisti ve mankenlik yarışmalarıyla halk arasında en yaygın eğlence olan sinemanın ulaşılabilir bir dünya, oyunculuğun da herkesin yapabileceği bir meslek olduğuna inandırmıştır. Bundan dolayıdır ki çoğu genç kız ve erkek okullarını, evlerini terkedip, bu renkli hayatta şanslarını denemek istemişler ve bir gün "yıldızlarının parlayacağını" hayal ederek yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Bunları isim ile örneklendirmek oldukça güçtür. (33) Çünkü; Agah Özgüç'ün de dediği gibi pek çok oyuncu bugün farklı bir hayat kurmuş olup, geçmişin ne hatırlanmasını ne de hatırlatılmasını istemektedir. (34)

Türk sinemasında kadın oyuncular bir kaç isim dışında varlıklarını uzun süre devam ettirememişlerdir. Erkek oyuncuların tersine ya özel ilişkilerinden dolayı ya da sinema çevrelerinin farklı taleplerinden dolayı (genellikle soyunma, açık giysiler) sinemadan çabuk vazgeçmişlerdir. Sinema oyunculuğunun gerisindeki anne, eş ve kız evlat kimlikleri daha baskın çıkmıştır.

Kadınlar Türk sinemasında yapım aşamasında güç merkezlerinde, yani karar yetkilerinin çok uzağında kalmışlardır. Bir kaç sinema oyuncusu yapım alanına da girmişlerdir. Örneğin Hülya Koçyiğit eşi Selim Soydan ile *Gülşah* filmi kurar, Fatma Girik bir firmanın ortakları arasındadır. Bu oyuncuların en azından oynadıkları çoğu filmin yapımı sahip oldukları firmalara aittir. Buna benzer olarak, Filiz Akın da genellikle eski eşi Türker İnanoğlu'nun firması ile çalışmıştır. Aynı şekilde, İnanoğlu'nun yeni eşi olarak, Gülşen Bubikoğlu Erler Film ile anlaşma yapmıştır. Neriman Köksal, yıldız olduğu yıllarda, Nevzat Pesen'in Pesen şirketiyle, Belgin Doruk ise önce ilk eşi Faruk Kenç'in yönettiği filmlerde daha sonra da ikinci eşi Özdemir Birsel'in Birsel Film şirketi ile çalışmıştır. (35) Görüldüğü gibi uzun yıllar ayakta kalabilen oyuncuların arkalarında mutlaka bir yönetmen veya yapımcı destek ya da yönetimi gerçekleştiren menejer gibi başka kişiler vardır, Türkan Şoray ve Rüçhan Adlı ilişkisi gibi.

Yeşilçam sinema piyasasının, tek başına savaş verilecek bir dünya olmadığı herkes tarafından bilinir. Bundan dolayıdır ki çoğu sinema oyuncusu yarışma sonrasında anlaşma gereği filmler bittikten sonra oldukça güç zamanlar ve hayal kırıklıkları yaşamışlardır. Artist olma umuduyla İstanbul'a gelen çoğu genç kız ve erkek de bu

düş kırıklıklarından pay almışlardır. Geriye pişmanlıklar, umut kırıklıkları, yaralanmalar ve bu savaşın ötesinde düş gibi bir parlak hayatlar sayfalarında kalmıştır.

Artist olma umuduyla gelen Yeşilçam'dan sonra ucuz randevu evleri, gece kulüpleri kırgınlıkların, kızgınlıkların giderildiği yerler olmuş o dönemleri yaşayıp anlatanlara göre. Yapay bir şekilde kurulan düşsel hayatların gerçekliği bazıları için çok ağır, kimileri için ise o kadar da ağır olmamıştır. Özellikle kadın oyuncular kendilerine sunulan ayrı dünyaların benzer tipleri olmayı sürdürmek durumunda kalmışlardır.

2. 3. Zor Seçim: Şarkıcı mı? Artist mi?

Yeşilçam sineması yılda en az iki yüz film üretirken, 1970'lerden itibaren ciddi bir ekonomik kriz yaşamaya başlar. Sanatçılar bono karşılığında çalıştıklarından dolayı, paralarını alamazlar. (Suzan Avcı bonoları ile kendine bikini yaptırır) Gerçek yaşamda hiç bir karşılığı olmayan bonolar hemen hemen tüm sanatçıların ekonomik kriz yaşamasına neden olmuştur. Yaşamlarını sürdürebilmek için nakit para aldıkları ses sanatçılığına yönelmişlerdir. Fakat içlerinde hep beğenecekleri bir senaryo ile karşılaşma, iyi bir başrolde oynama umudu taşımışlardır. Sahneden kazanılan nakit para, perdeden hatıra kalan bonolar. Bu olanak perdeden para kazanılmasa da bir iki filmde oynama fırsatını da beraberinde getirmiştir. Çünkü bir taraftan ekonomik destek sağlanmaktadır. Oyuncuların çoğu kazandıkları sınırlı parayı saç bakımı, makyaj, giyim ve star gibi lüks içinde yaşamak uğruna harcamışlardır. Sinema oyunculuğunun koşulu her zaman bakımlı ve güzel olmaktır. Kadın sanatçının kilosunda artış olmamalı, her zaman moda uygun giysilerle gardroplarını doldurmalıdırlar. Çünkü onlar, düş ülkelerinin perileridirler. Çoğu zor yaşam

koşullarından gelmiş, yıldız olmuş, ya da olma yolunda kalmıştır, yeniden o yaşama dönmeleri mümkün değildir. Her ne olursa olsun artist olarak kalmak zorundadır. 1968'de başlayan sinema modası, 1970'lerde de devam etmiştir. 1968'de perdeyi bırakıp sahneye geçenler: Ajda Pekkan, Gülsün Kamu, Mine Soley, Selma Güneri, Neriman Köksal, Peri Han, Selda Alkor, Pervin Par, Semiramis Pekkan ve Nilüfer Koçyiğit'dir. (36)

O yıllarda sahne teklifini kabul etmeyen sanatçılardan biri de Türkan Şoray'dır. Belgin Doruk ilk sahne deneyiminde fenalaşır ve bir daha girişimde bulunmaz. Filiz Akın eşi yapımcı-yönetmen Türker İnanoğlu'ndan ayrıldıktan sonra sahneye çıkar. 1970'lerin ortalarında şarkıcı-oyuncu listesi iyiden iyiye uzar ve buna dansöz striptizler de katılır. Göksel Arsoy, Fatma Girik, Nebahat Çehre, Murat Soydan, Kuzey Vargın, Sevda Ferdağ, Muhterem Nur (dansöz), Leyla Sayar (striptiz), Suzan Avcı (dansöz), Figen Say, Efgan Efehan, Feri Cansel (striptiz), Ayhan Işık, Sadri Alışık, Çolpan İlhan, Hülya Koçyiğit ve Sezer Güvenirgil. Bunun dışında bir de sinemadan tiyatro geçen oyuncular vardır ki bu duruma örnek olarak Sema Özcan gösterilebilir. (37)

BÖLÜM III

YARIŞMALAR

3. 1. Artistlik Bir Düş

1970'lerde kadın oyuncuların pek çoğu genç yaşlarda sinemaya başlamışlardır. Alt sınır on altıdan başlamak üzere yirmili yaşlara kadar uzanır. Çoğu ortaokul öğrencisi, ortaokuldan terk ya da lise mezunu olup, çok azı üniversite veya konservatuar eğitimi almıştır. Çoğu zor ekonomik koşullardan gelmişler, fabrika işçiliği, tezgahçılık, sekreterlik gibi mesleklerde çalışıp ailelerini geçindirmek zorunda kalmışlardır. Geçmişten Muhterem Nur, Mine Mutlu ve 70'lerden Necla Nazır örnek olarak gösterilebilir. Sadece parlak yüzü gösterilen Yeşilçam bir umut, gerçekleşebilir bir hayaldir.

Çeşitli dergilerin (Perde, Yıldız, Ses, Artist) düzenlediği yarışmalarla Yeşilçam, aktör ve aktris gereksinimini karşılamıştır. Büyük film şirketleri starlarla (Türkan Şoray, Hülya Koçyiğit, Belgin Doruk, Filiz Akın, Ayhan Işık, Ediz Hun, Cüneyt Arkın) iyi ücretler ödeyerek çalışmış, küçük firmalar ise dar bütçeli, ticari filmleriyle kalan oyuncuların varlıklarını sürdürmelerini sağlamışlardır.

Kadın veya erkek olmak oyunculuk açısından avantaj mı olmuştur yoksa etkileyici bir faktör değil midir? Kadınların varlıklarının oyuncu olarak sürdürmenin bedelleri erkeklerinkinden farklı mıdır? İktidara sahip oyuncular bunu nasıl başarabilmişlerdir.

Neden diğeri sadece bir çırpınıın öyküsü olarak kalmıştır? Sinemaya gelenler kimlerdir? Oyunculuk dışında neler yapmışlardır?

Oyunculuk için aranan niteliklerin başında güzellik, iyi görüntü verebilmek gelmektedir. Yaş faktörü her ne kadar önemsenmemiş ise de yarışmalarda yirmi üç yaşın üstünde finale kalan hatta ilk üçe giren olmamıştır. Yaş, sinema alanında özellikle kadınlar açısından bir dezavantaj olmuştur. Otuz yaşın üzerindeki kadın oyuncular zaman zaman genç kız rollerine çıkmışlardır ve günümüzde de çıkmaktadırlar ancak, genellikle gerçek yaşlarına yakın rolleri oynamaktadırlar.

3. 2. Yarışmalar: Güzellik, Manken ve Sinema Artisti

1960 ve 1970'lerde, Yeşilçam'a oyuncu sağlayan en önemli kaynak yarışmalardır. Perde, Yıldız ve Artist dergileri 1960'ların en popüler artist yarışmalarını düzenlerken 1962 yılında Ses dergisi de katılır ve 1976 yılına kadar devam ettirir. Ayrıca pek çok gazetenin ve onların eklerinin de güzellik, mankenlik ve artist yarışmaları vardır. Hürriyet, Kelebek, Milliyet, Saklambaç ve Günaydın gazeteleri örnek olarak gösterilebilir. 1970'lerde tüm bu yarışmalar, Türk sinemasına, aşağıdaki bazı isimlerde görüldüğü gibi, çoğu oyuncuların sinemaya başlamalarında aracı olmuştur. Sinema dünyasının çok uzağında olan insanlar için oldukça iyi bir başlangıç olanağı olarak düşünülebilir. 1929 yılında, Feriha Tevhik Türkiye Güzeli seçilir ve aynı yıl *Kaçaklar* filminde oynayarak, yarışmalarla sinemaya başlama geleneğini başlatmış sayılabilir. Zuhâl Aktan, 1968'de, bir akşam gazetesinin güzellik kraliçesi seçilir. Önce Tapu Kadastro sonra da DSİ'de memurluk yapan Mine Mutlu, İstanbul'a geldikten sonra yarışmalara katılır. 1965 Türkiye Güzellik Yarışması ikincisidir.

1970'lerin seks filmlerinin yıldızı olmuştur. Benzer olarak, Seher Şeniz 1966 Türkiye Güzellik Yarışmasında 2. seçilir ve o da Mutlu gibi çıplaklığın her biçimde sergilendiği filmlerde oyunculuk yapar. Bir başka seks filmlerinin ünlü oyuncusu, Nazan Saatçi, 1976 yılında bir gazetenin TV-Sinema Artisti Yarışması birincisidir. 1978 İtalya'da Avrupa Güzellik Yarışmasında üçüncü ve basın güzeli, Santa Domingo Dünya Güzellik Yarışmasında 6. seçilir. 1981, Levico Terme (İtalya) Geleneksel Uluslararası İdeal Kadın Yarışmasında birinci seçilir. Yine ticari sinemanın bir başka çıplak kadını Arzu Okay, 1970 yılında Günaydın Gazetesi Artist Yarışması sinema güzeli, aynı yıl dünya sinema güzellik yarışmasında (İtalya) dünya dördüncüsü seçilir. (38) Güzellik yarışmaları daha önce belirtildiği gibi artist yarışmalarından çok daha önceki yıllarda başlamış ve çok ilgi görmüştür. Gönül Bayhan, 1946 lise yıllarında güzellik yarışmasına katılır ve daha sonra sinemaya geçer. Sunay Uslu, 1956, Azra Balkan 1969, Nebahat Çehre 1959, Harika Değirmenci 1975 yılında Türkiye güzeli seçilirler. Filiz Vural, Hürriyet Gazetesi 1971 Türkiye Güzeli ve Avrupa güzeli seçilir. Nil Menemencioglu ise 1971'de Milliyet Gazetesi Türkiye güzeli seçilir.

Özellikle 1970'lerde sinema artisti yarışmalarıyla gelen oyuncuların sayısı güzellik ile gelenlerden daha fazladır. Zeynep Aksu, 1966 Hürriyet Gazetesi Sinema Güzellik yarışması birincisidir. Pop müzik ve sinema oyuncusu Sevda Karaca, 1971 yılında Türkiye Sinema Güzeli, Avrupa Televizyon güzeli seçilir. Meral Orhonsoy 1973 yılında, Hale Soygazi ise 1972'de Saklambaç Gazetesi Türkiye Sinema Güzellik Yarışmasında birinci seçilirler. O yıllarda manken olan Soygazi, aynı zamanda Avrupa güzeli olmuştur. (39)

Ses dergisi dışında sinemaya diğer dergilerin açtığı yarışma ile gelen Türk sinemasında önemli yerleri olan oyuncular vardır. Belgin Doruk 1950'de Yıldız Dergisi Artist yarışmasını kazanarak sinemaya başlar. Filiz Akın, 1961'de Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi öğrencisiyken, Artist Dergisinin yarışmasında birinci seçilir. Yine bu derginin yarışmasında, Cüneyt Arkın 1964 ve Figen Say 1965 birincisidirler. Murat Soydan, 1966 Perde Dergisi yarışmasını kazanır. Aynı yıl, Mine Mutlu da kadınlar arasında birinci olur.

Tüm bu gazete dergi yarışmaları dışında ilginç başka yarışmalara katılarak gelen oyuncular da vardır. 1961 Adalar İkinci Güzeli Mine Soley; 1965 Plaj güzeli Seher Şeniz; 1964 İzmir Efes Güzeli Hülya Tuğlu; 1972 Antalya Film Festivali Güzeli Nalan Çöl; 1971 Harem Güzeli Sunay Elgin'dir. Bu yarışma, Moda Plajı kadınlar bölümünde her yıl düzenlenmiştir. 1971 yılının ödülleri kayda değer ilginçliktedir. Mine Mutlu'nun takdığı bir kurdela ve Fecri Ebcioğlu'nun kraliçeye verdiği bir kasa coca-cola ve bir kasa tuborg birasıdır. Yarışmalar neredeyse her alanda düzenlenir hale gelmiştir. (40) Mankenler Kraliçeleri 1970 Aynur Adan ve 1971 Bahar Erdeniz'dir, mankenlikten sinema oyunculuğuna geçmişlerdir. Bu yarışmanın 1971 yılındaki jürisinde dönemin sanat ve edebiyat dünyasından kişilerin olması oldukça ilgi çekicidir; Vasfi Rıza Zobu, Haldun Taner ve Kalit Kıvanç. (41)

BÖLÜM IV

SES SİNEMA ARTİSTİ YARIŞMALARI

4.1. Ses ve Diğer Sinema Dergileri

1960'lar ve 1970'lerde sinema kültürünü yaygınlaştırmayı amaçlayan sinema, moda ve magazin dergileri bugün de olduğu gibi genellikle okuyucuyu meraklandırarak, kimisi doğru kimisi sadece yoruma dayalı abartılı haberler, aşk dedikoduları, gizli ve anlaşmalı çekilmiş paparazi fotoğraflarla doludur. Bugün televizyonlarda pek çok programın arasına sıkıştırılmış dedikodulu manşet haberler gibi. Fakat bazı ciddi sinema dergileri sinemanın sanatsal yönünü vurgulayan, okuyucuyu bilgilendirmeye, Türk veya dünya sinemasının önemli örneklerini (film, yönetmen, oyuncu veya ülke sinemaları olarak) sunarak öğretme işlevini sürdürmüşlerdir. Ses dergisi iki işlevi bir arada yürütmüştür denilebilir. Hem magazin yanı olan, hem de öğreticilik amacı gütmüş bir dergidir. 1962 yılından 1990'lara kadar yayın hayatını sürdürebilmiş tek sinema magazin dergisidir. Bu devamlılık bazı bilgilerin bugün dahi kronolojik olarak takibini kolaylaştırmaktadır. Perde, Yıldız, Arttist gibi sinema dergileri çok uzun ömürlü olamamıştır. Fakat bu dergiler 60'lı yılların önemli sinema dergileri arasında sayılabilirler.

Ses dergisi ilk olarak 1962 yılında *Kapak Yıldızı* adı altında artist yarışması düzenlemiştir. Bahsedilen yarışma, daha sonra talebin artması üzerine sırasıyla 1963, 1965, 1967, 1970, 1973 ve 1976 yıllarında da devam etmiştir. 1976'dan sonraki yıllarda Artist yarışmasına ilişkin 1977-1978 yılları boyunca herhangi bir açıklama yapılmamış olduğundan, 1976 sonrasına burada yer verilmemiştir. Artist yarışmaları

daha önceki yıllarda devamlılık göstermiş, ancak başlangıçta her yıl daha sonra iki yılda bir olarak düzenlenmiştir.

Daha önceki bölümde de belirtildiği gibi, 1960'lar ve 1970'lerde artist yarışmalarının yanısıra, güzellik yarışmaları da oldukça popülerdir. Bazı sinema oyuncuları da bu yarışmalar ile gelmişlerdir. Dergiler ve gazeteler yarışmaların yaygınlaşması ve katılımın artmasında önemli görevler yüklenmişlerdir. Çünkü duyuru ve reklamların yapılacağı kısıtlı alanlar radyo ve yazılı basındır. 1968'lerde yeni kurulan TRT Televizyonu tek kanaldır ve önce Ankara-İstanbul, ardından Anadolu'nun diğer şehirlerine yayın başlatmıştır.

1960 ve 1970'ler özellikle sinema dergileri açısından oldukça zengin bir dönem olarak tanımlanabilir. Burçak Evren'e göre, 1962'de Ses ile birlikte, Pazar, Artist, Perde dergileri ve sadece üç sayı çıkan Sine-Film, Film Dünyası, Sinema Postası, Türk Film, Yıldız, Hollywood Sinemagazin ve İstanbul Hollywood dergileri yayınlanır. (42)

Bu dergiler arasından sadece Ses, 1962'den 1990'lara kadar düzenli olarak yayınlanmıştır. Bununla birlikte, Artist dergisi 1930'larda yayın hayatındadır fakat 1970 yılından sonra yayınlanmamıştır. (43) Sinema Artist yarışması düzenleyen dergilerden birisi olan Artist, 1964 yılındaki duyurusunda amacını şöyle açıklar: "Artist mecmuasının tertiplelediği yarışmanın gayesi daha ziyade bu filmlerde başrol oynayacak değerli elemanlar bulup lanse etmektir." (44) Gerçekten de Filiz Akın (1961), Cüneyt Arkın (1964) ve Figen Say (1965) gibi oyuncular bu dergide aldıkları birincilik dereceleriyle sinemaya başlamışlardır.

4. 2. Ses Dergisi ve İçindekiler

Ses dergisinde zaman zaman kadın oyuncuların ya mayolu, bikinili ya da derin dekolteli fotoğrafları yayınlanmıştır. 1962-78 yılları arasında incelenen Ses dergilerinde, seks filmleri tanıtım resimleri dışında mayolu ya da çıplak bir erkek fotoğrafına rastlanmamıştır.

Sinema Oyunculuğu, ulaşılması kolay fakat yaşaması zor bir alan olarak sunulmuştur. Starlar idol, tanrıça, kral, kraliçe, jön olarak abartılı bir biçimde tanımlanmıştır. Fakat oyuncularla yapılan söyleşilerde ya da onlara ilişkin haberlerde olabildiğince sansasyonel yaklaşımdan uzak durulmuş, daha çok tanıtmaya, bilgilendirmeye yönelik yazı ve fotoğraflar yer almıştır. Zaman zaman Türk sinemasının sorunlarının tartışıldığı yazı dizileri de derginin ciddi imajına katkıda bulunmuştur. Haftalık Ses dergisi sadece sinema artisti yarışması değil, ses yarışmaları da düzenlemiştir. Bazı promosyonlar ile seyirci oyuncu temasını sağlamaya çalışmıştır. Posterler, starlar evinizde, starlar ile telefon konuşmaları gibi. Hatta, Hülya Koçyiğit elbiselerinin bir kısmını star okuyucularına dağıtmıştır.

Ses dergisi sinema izleyicisine önemli ölçüde Türk sinema oyuncularını tanıtmaya amacıyla yayın politikasını sürdürmüştür. Kadın oyuncu sayısı fazla görünmesine rağmen kalıcılıkları bu oranda olamamıştır. Yeterli altyapısı olmayan, sadece iç pazarla sınırlı kalmış Türk sineması kısa zamanda kendini yenilemek ve büyümek yerine giderek küçülme hatta yokolma durumuna gelmiştir. Yeşilçam ihtiyacından fazla oyuncuya kapısını açmış, çoğu kısa sürede tüketilmiştir. En çabuk yok edilenlerin de kadın oyuncular olduğu iddia edilebilir. Kadınlar diğer alanlarda

olduğu gibi sinemada da hatta tamamıyla bedenleriyle değerlendirilmişlerdir. Vücut ölçüleri uymayanlar, ya estetik operasyonlar ile uydurmaya çalışmış ya da bir şekilde film piyasasından uzaklaşmışlardır. Burun ameliyatı gibi küçük düzeltmeler yeni star yüzüne uyumu kolaylaştırmış olmalı ki, Filiz Akın, Mine Mutlu, Sevda Ferdağ ve Ajda Pekkan oyunculuğa başladıkları ilk zamanlarda hemen girişimde bulunmuşlardır. Elbette Cüneyt Arkın örneği gibi bazı erkek oyuncular da benzer kaygıları taşımışlardır.

1962 dan 1978 sonlarına kadar incelenen dönemin önemli sinema dergilerinden Ses ve Hayat dergilerinde, aktrislerle yapılan söyleşilerde bazı ortak noktalar göze çarpmaktadır. Kadın oyuncular aşkları, giyimleri, vücut özellikleri, evlilikleri ve annelikleriyle daha çok haber yapılmıştır. Çoğu kilo sorunuyla birlikte bedenlerinden hoşnut değillerdir. Saçlarının renk ve modellerinin sık değiştirilmesi, estetik burun ameliyatları ve rejimlerinden sıkça söz edilmektedir. Bunların dışında ne oldukları çok da önemli değildir. Kadınlar için yüz yıllardır çizilmiş olan bu tablo hiç de şaşırtıcı değildir.

Belgin Doruk, Neriman Köksal ve Muhterem Nur, 60'ların en çok beğenilen kadınlarıyken zamanla kilolarla bozulan vücutlarının gerisinde kalmışlardır. Buna karşılık erkek oyuncuların değişen fizik yapıları onların oyunculuk kariyerini olumsuz etkilememiş hatta olumlu katkıda bulunmuştur. Bunun yanısıra bir starlık sisteminden söz edilir, bazı oyuncuların prensipleri sistem olarak adlandırılmış, fakat bugün o kuralların çoğu unutulmuştur. Oyuncuların sarsıntılı hayatlar, çabuk değişen koşullar yaşamalarının sebeplerinden birisi de bir oyunculuk sisteminin ve anlayışının olmayışdır. Türk sinemasında eğer kendisi film yapımcısı ve yönetmen değilse hiçbir

oyuncu uzun süre kendi şartlarıyla varolamamıştır. Türkan Şoray örneği dahi düşünülürse, oynadığı pek çok ticari filmle zaten başkalarının sisteminin devamlılığına katkıda bulunmuştur. Kurallar koymuş fakat film yapmadan geçirdiği yıllar ile bedelini ödemiştir. Hiç bir oyuncu hiçbir firmanın, olmazsa olmaz koşulu değildir. Çünkü, yarışmalarla ya da tesadüfi gelen ziyadesiyle oyuncu vardır. Yeni birisi diğerinin yerini kolaylıkla alabilir. Elbette her oyuncunun farklı bir imajı ve seyircinin etkileyici bulduğu özellikleri vardır.

4. 3. Ses Sinema Artisti Yarışmaları

Ses dergisi ilk olarak 25 Kasım 1961 yılında yayınlanmış ve ilk artist yarışmasını 1962 yılında sonuçlandırmıştır. Bu ilk sayının başyazısında Şevket Rado, artist yarışmasının bir yenilik olduğunu vurgular. "...Artist yarışmamızın Türk sinema perdesine ileride birer yıldız olarak parlayacak yeni istidatlar kazandıracığını kuvvetle ümit etmekteyiz". Ses dergisi, 1962 yılından itibaren 1976 yılına kadar sekiz yarışma düzenlemiş ve yaklaşık 93 kişinin sinemaya başlamalarına aracı olmuştur.

(45)

Artist yarışmalarına bakacak olursak yarışmalarda bir kadın jüri dışında hiç kadın üye olmamıştır. Üyeler; büyük çoğunluğu film şirketleri yöneticileri ve Ses dergisi yazarlarından oluşmuştur. Sinema sektöründe kadının yönetici ve idareci konumunda olmadıkları bu listelerden açıkça anlaşılmaktadır. Buna dayanılarak yarışma ile gelen oyuncular tamamen erkek beğenisinin bir sonucu denilebilir. Ses Sinema Artisti Yarışmaları'nın cinsiyetçi bir yaklaşımda olmadığı açıktır. Fakat cinsiyet faktörünün etkileri oyuncular sinemaya girdikten sonra daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Ses dergisinin 1962'de başlayıp 1976'ya kadar aralıklarla sürdürdüğü Artist yarışmalarıyla gelen kadın oyuncular erkekler ile karşılaştırıldığında sinema yaşamları uzun ömürlü olmamıştır. Sadece Hülya Koçyiğit oldukça istikrarlı ve başarılı oyunculuk örnekleri bırakmıştır geride fakat yaklaşık on bir yıllık bir sahne deneyimi ile birlikte.

Ses Artist Yarışmalarına katılanlar onbine ulaşacak kadar yüksek sayıdadır. Sinema salonlarının sayısının çokluğu, Anadolu'nun en ücra köşelerine kadar filmlerin ulaşmasını sağlamış, sinema izleyicilerinin hayatlarının dışında bir eğlence aracı değil, tam da içinde, bütünleştikleri bir alışkanlık haline dönüşmüştür. Bu yaygınlığın bir sonucu olarak, genç kız ve erkek izleyiciler sinemayı yakından tanımış ve yarışmalar yoluyla şatafatlı, zengin dünyaya adım atabileceğini varsaymıştır. Ses Sinema Artisti Yarışması'nın başvuru notlarından anlaşıldığı üzere büyük çoğunluğu 22 yaşın altındaki gençler, henüz lise veya yüksekokul öğrenimini tamamlamamıştır. Çok azı başka bir alanda çalışmış, manken fotomodel, tiyatro veya fotoroman oyunculuğu yapmıştır.

Bugünün izleyici gözüyle geçmişin film karelerine bakmak, sinemanın durumunun hem seyirci hem de endüstride çalışan için bir karşılığı barındırdığını söylemek mümkündür. Çünkü, bilinen öyküler ve senaryosu çekim sırasında yazılan bir filmde bulunmak henüz yirmisine ulaşmamış genç kız ve genç erkekler için kolay olsa gerek. Filmlerin tümüne dublaj yapıldığından ezber yapmak ya da senaryoyu okuyup anlamak, oynayacakları karakterleri tahlil etmek gibi durumlarla yüzyüze kalmamışlardır. Bundan dolayı gerek İstanbul gerekse Anadolu'nun diğer şehirlerinden pek çok genç cahil cesareti misali bilmedikleri bir sektöre tereddütsüz

girebilmişlerdir. Büyük bir istek ve açlıkla yereldikleri Yeşilçam, pek çoğunun çok kısa zamanda silinip gitmelerine ya da hiç varolmamalarına mekan olmuştur. Oysa parlak star yaşantılarının yanısıra, sönenler de dergilerde sayfalarca verilmiş ya da starların dedikodu, sansasyon haberlerinde mutsuzlukları, yalnızlıkları kullanıldıkça vurgulanmıştır. Bir Cahide Sonku örneği dahi yeterli görülebilir.

Başarısızlıkların ya da şansın bir türlü açılmadığı durumlar kişilerin bireysel tutumlarından yani düzensiz hayatları, alkol düşkünlüğü veya sık değişen aşk ilişkilerinden dolayı oluşmuş gibi verilir genellikle. Fakat Yeşilçam'ın "bataklık" olduğu da yer yer belirtilir. Son yıllarda çıkan anı-kitaplarda bu daha açık söylenmektedir. Örneğin, Öztürk Serengil (46) ve Ferda Ferdağ anılarını yazdıkları kitaplarda sinema oyunculuğunun nasıl zor bir meslek olduğunu mizahla karışık biraz kızgınlık ve kırgınlıkla anlatırlar. (47)

Yarışma öncesi genç kızlara ve erkeklere vaadedilen lüks hayat, başarı, ün gibi kolay kazanılıp bir o kadar da çabuk tüketilen değerlerin gerçekliğe uyuşmazlığı kısa sürede algılanmıştır. Örneğin Fatma Belgen'in yarışmada derece (1970, ikinci) aldıktan sonra bir kaç filmde oynadığı ve 1975 yılında geldiği yoksul hayata geri dönmek zorunda kaldığı anlaşılmaktadır. Çünkü yılın yarısını hiç film çevirmeden geçirmiş ve aldığı film tekliflerinin çoğu seks filmleri olduğundan ısrarla kabul etmediğini belirtmiştir, ancak, daha sonraları soyunmadan birkaç filmde oynamıştır. Yarışmayı kazanmadan önce bankada çalıştığını, sınırlı da olsa sabit bir maaş aldığını ifade etmiştir. O zamanki deyimlerle yıldız ya da artist olmanın zorlukları, onları bekleyen hayatların üzerinde pek de duran olduğu söylenemez.

Dergilerde çoğunlukla sinema dünyasının parlak yanları; güzel evler, şık kostümler, rötuşlarla düzeltilmiş artistlere yakışır güzelliklerde kadınlar ve erkeklere yer verilmiştir. Burada önemli bir soru akla geliyor: neden o yarışmalardan Türk sinemasının temel taşları olan erkek oyuncular varlıklarını sürdürebilmişken, kadınlar arasında bu pek de mümkün olmamıştır? Cinsiyet farklılığı elbette tek belirleyici etken olarak görülemez fakat Yeşilçam sinemasının kadını sunumundan, aynı zamanda kadını endüstri içerisinde oyuncu, yönetmen, yapımcı ve diğer teknik kadrolarda erkek çalışanın arkasında gördüğü yadsınamaz. Bugüne kadar oyuncular sinema oyunculuğunu sürdürebilmiş aktrislerin neredeyse tümünün arkasında bir erkek olduğu ileri sürülebilir. Bu, kadının kendi başına sürekliliği ve başarıyı elde edemeyeceği anlamına gelmez. Elbette aktrislerin sinema alanında yetenek, fiziksel özellik veya tip açısından tutulduğunun örnekleri de vardır. Fakat, çoğu kadın oyuncu erkeklerin dünyasını daha iyi tanıyan ve onunla şavaşılabilecek başka erkeklerin desteğini kabul etmek durumunda kalmışlardır.

70'lerde oyunculuk açısından kadınların şanslarının daha az olduğu bir dönem yaşanmıştır denilebilir. 50'ler ve 60'lar kadın oyuncuların saltanat sürdüğü zamanlar olarak tanımlanırsa ve 60'ların sonu ve 70'ler neden yok oluşlarının başladığı dönemlerdir?

BÖLÜM V

1970'Lİ YILLARDA SES SİNEMA ARTİST YARIŞMALARI

5.1 1970 VE AYTAÇ ARMAN

Ses dergisi, "Ses Sinema Artisti Yarışmasına Katılacak Genç Kızların Dikkatine" başlıklı duyurusundan anlaşıldığına göre; yarışmalara genç kızlar daha çok ilgi göstermektedirler. Duyuruda; yarışmaya ilişkin pek çok genç kız okur mektubu aldıkları vurgulanır. (48)

Ses yarışması oldukça titiz ve planlı bir program içerisinde gerçekleştirilmektedir. Yarışma üç eleme sonucunda tamamlanır. İlk olarak fotoğraf elemesi yapılır ve beğenilen adaylar canlı elemeye alınır. Sadece finale kalanlar ile deneme filmleri çekilir ve bunların sonucunda beğenilen adaylar ilan edilir.

1970 yarışması duyurusunda yarışmanın gizliliği üzerinde durulur, özellikle kazanamayan adayların resimlerinin geri gönderileceği ve hiçbir şekilde Ses dergisinde yayınlanmayacağı belirtilir. Bir başka ilginç nokta ise kadın adaylar içindir ve "kız yarışmacıların mayolu kıyafetle filmleri asla çekilmeyecektir" gibi taahhütte bulunulur. Bu da gösteriyor ki mayolu pozlar vermek o günlerde bazı kesimler için kabul görmemektedir. (49) Yarışma jürisi, Acar, Akün, Erman ve Melek Film sahipleriyle, Ses'ten üç kişinin katılımıyla oluşur. (50)

1970 yarışmasında ilk üç seçilenler dışında, finalistler de belirlenmiş ve kısa özgeçmişleriyle birlikte Ses dergisinde resimleri yayınlanmıştır. İlk üçe giren oyuncular bir sayı da kapak olmuşlar ve onlarla yapılan söyleşilerle birlikte dergide tam sayfa olarak sunulmuşlardır. Bu yarışma ile sinemaya başlayan pek çok oyuncu bir süre sonra ya sinemadan ayrılmışlar ya da başka alanlarda çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Tablo 5.1 ve 5.2'de dereceye giren genç kız ve genç erkeklere yer verilmiştir. Bu tabloda yer alanlardan sinemada kendilerine oyuncu olarak yer edinip bugüne kadar devamlılık gösteren Aytaç Arman, Tarık Akan ve Serdar Gökhan'dır. Aşağıdaki listeden de anlaşılacağı gibi, kadın oyuncular içerisinde Fatma Belgen ve Deniz Erkanat dışında sinemada varlık gösterebilmiş bir oyuncu yoktur.

Tablo 5.1. 1970 Yılı Kazanan Genç Kızlar

AD	SOYAD	DERECE
Alev	Uğur	Birinci
Fatma	Belgen	İkinci
Deniz	Erkanat	Üçüncü
Yeşim	Tan	Finalist
Aynur	Yetkin	Finalist
Nergis	Cansevdi	Finalist
Tülin	Örsek	Finalist
Ülker	Tunca	Finalist

Tablo 5.2. 1970 Yılı Kazanan Genç Erkekler

AD	SOYAD	DERECE
Tarık	Akan	Birinci
Aytaç	Arman	İkinci
Ahmet	Arkan	Üçüncü
Cemil	Can	Finalist
Ünsal	Emre	Finalist
Serdar	Gökhan	Finalist
Alev	Sezer	Finalist
Ekrem	Sarnık	Finalist
Ünsal	Altınay	Finalist

Kaynaklar: (Ses, 23 Ocak 1971, sayı 4, s. 2- 3)

(Ses, 17 Temmuz 1971, sayı 30, s.26) (Ses, 17 Temmuz 1971, sayı.29, s. 8-10)

Yukarıda isimleri geçen oyuncuların yarışmaya katıldıkları yıllardaki fotoğraflarına bakıldığında, binlerce kişi arasından seçilmenin verdiği bir gurur ve yeni bir dünyanın içinde olmanın heyecanı, ürkekliği göze çarpmaktadır. Bu yarışmada ikincilik derecesi alan Fatma Belgen ve Aytaç Arman'ın kapak olduğu Ses dergisinde, Belgen "...mahçup tavırlı hanım hanımcık kız" olarak tanımlanır. Lise mezunu Fatma Belgen, yarışmaya katıldığında 21 yaşındadır ve bir bankada memur olarak çalışmaktadır. 1969 Milliyet Gazetesi'nin güzellik yarışmasında yüz aday arasından ilk yediye girmiş fakat derece alamamıştır. Sinema oyunculuğu konusunda, "başarılı olabilmek için çok çalışacağım, çok gayret edeceğim" diyerek ilk yılların heyecanını ve kararlılığını göstermeye çalışır. (51) Fakat daha sonraki yıllar bu umudun yerini hayal kırıklıkları ve isyanlara bırakır. (52)

Fatma Belgen, aile hayatındaki babasının kumar ve içki tutkusundan kaynaklanan sarsıntılardan uzaklaşıp kendi hayatını kurma çabasıdadır. Aile fertlerinin geçimi sağlayan tek kişi odur. Bununla birlikte, filmlerden kazandığı paranın çoğunu giyim için harcadığını belirtir. Belgen: "Sinemada iyi bir yer yapabilmek için giyinmeye, güzel görünmeye mecburum". (53) Görüldüğü gibi henüz yolun çok başındayken kazanılan paralar yetersiz gelmeye başlamış ve kadın olarak sinemadan kaygı duyulmaya başlanmıştır. Kadın için özellikle fiziksel görüntü, bakımlı ve günün modasına göre giyinmek bir dayatma haline gelmiştir, Belgen de bundan etkilenen sadece bir örnektir. Daha sonraki yıllarda Belgen daha çok fiziksel görüntüsünün ön plana çıkarıldığı filmlerde oynar ve 1974 yılında, kadın oyuncular arasında, en çok film yapan (14) aktris olmuştur. (54) Buna karşılık, 1975 yılında, "Fatma Belgen Güç Durumda" başlıklı röportajda, kısa sinema geçmişini özetler ve Yeşilçam'ın oyunculuk sistemini sert bir yaklaşım eleştirir.

"Tek bir amacım vardı...Tüm düşlerimi dolduran bu amaç sinemaydı...Gazetelerden okuyor, arkadaşlardan dinliyordum, artistlerin ne denli zengin olduklarını, nasıl lüks bir yaşam sürdürdüklerini...Onlara özlem duyuyordum...Acaba ben de oyuncu olabilecek miydim? Kimbilir günün birinde niye olmasın?" (55)

Burada anlatılanlar Yeşilçam'ın uzunca yıllar anlattığı öyküden hiç de farklı görünmemektedir. Belki de Yeşilçam genellikle kendi insanının öyküsünü anlatıyordu ve herkes kendi hayatını bir film kurmacası içinde oynuyordu. Artist olma hayalinin bir örneği olan Fatma Belgen, yarışmayı kazandığını öğrendikten sonra duygularını şöyle anlatır: "Yıl 1971 idi...Sonuçları öğrenince bayılacaktım...Artık benim de fotoğraflarım çıkacak, adım afişlere yazılacaktı." (56) Fakat yarışma sonrasında altı ay film teklifi almaz ve ilk hayalkırıklıklarını yaşamaya başlar. İlk filmi temel

Gürsu'nun yönettiği *Hayat Sevince Güzel* (1971)'dir. Sinemadan kazandığı az para ile o zamanki koşullara göre geçime zorluğunu çeker. Yaşadığı bu sıkıntılı durumdan dolayı, Yalçın Gülhan ile bir seks filmde oynar ve daha sonraki teklifleri kabul etmez. Parasız ve iş sıkıntısı çektiği dönemlerde bazı yapımcılardan uygunsuz teklifler de aldığını isim vermeden belirten Belgen, "insanın bir de parasız kaldığını duydular mı, leş kargaları gibi üşüşüyorlar başına...Tüm suçumuz bazı star geçinenler gibi bir yapımcı sevgili bulamamam..." (57)

Sahnedede olmak, gazino programları yapmak onun için tek seçenek olmuştur. Ses yarışmasının üzerinden dört yıl geçtikten sonra bu ciddi sorunlar ile yüzyüze gelmiş ve artist olmanın bir diğer yanının tecrübesini birazda sert bir biçimde görmüştür. Azize Bergin ve Yavuz Turgul, sinema dünyasının içerisinde yazarlar olarak gözlemlerini şöyle dile getirirler:

"Öyle bir devir ki nicelerini bir anda şöhret merdivenlerinden yükseltmiş, nicelerini zaman çarkı içinde öğütmüş, yok etmiş...Zamansız hesapsız atılan adımları affetmemiş ve geçmişin tozlu sayfaları içine gömmüş. Bazılarında hala bir iz, hala bir nefes var. Fakat gittikçe soluklaşan bir iz, gittikçe hafifleyen, duyulmayan bir nefes..." (58) Bu yazıdan da anlaşılacağı gibi Fatma Belgen sadece bir örnek. Sinema içerisinde varolabilmek, dergilerin gösterdiği kadar da kolay olmamıştır. Öztürk Serengil, anılarını yazdığı kitabında bundan ayrıntılı bahseder. (59)

1970, Ses Sinema Artisti yarışmasıyla gelen kadın oyuncuların, Türk sinemasında gözle görülür bir etkileri olamamıştır. Kısa süreli oyunculuklarında, filmleriyle bir katkıları olduğu söylenebilir çünkü bu genç kız grubunun çoğunluğu sinemaya çok

erken veda edip ayrılmışlardır. Örneğin, genç kızlar arasında yarışma birincisi *Alev Uğur* ilk filmi Orhan Aksoy'un yönettiği *Sevenler Kavuşmuş* ve daha sonra sinemadan tamamen ayrılmıştır. Buna karşılık ikinci Fatma Belgen ve finalistler (Yeşim Tan, Tülin Örsek ve Deniz Erkanat) daha uzun zaman direnmişler fakat beş seneyi dahi dolduramadan sinemadan birer birer ayrılmak durumunda kalmışlardır. Oysa erkek oyuncuların Türk sinemasının bugünlere kadar taşınmasında büyük payları olmuştur. Tarık Akan, Aytaç Arman ve Serdar Gökhan gibi imajları ile birbirinden farklı oyuncular sayılabilir. Özellikle Tarık Akan ve Aytaç Arman'ın sinema tarihindeki yerleri otuz yıllık bir geçmişle tartışmasıdır.

Bu oyuncular arasından özellikle Aytaç Arman'ın, Ses yarışması ile gelen oyuncular arasında farklı bir yeri vardır. Çünkü, Arman 1970'de başlayan sinema oyunculuğu macerasının bugüne kadar kendi prensipleri ve hayat felsefesi ile götürmeye çalışmış, gerek geçmişte gerekse çağdaş Türk sinemasında pek çok önemli filme imza atmıştır. Filmlerinde, fiziksel görüntünün ötesinde oyunculuk gücü daha etkindir. Kendisiyle birlikte gelen diğer oyuncuların geçtiği öğrenme sürecini sorgulayarak geçirir ve artist olmanın büyüğü çok uzun süre devam etmez, star olmak yerine aktör olmayı tercih eder. Elbette sinemaya yarışma ikincisi olarak girdiği yıllarda, bazı avantür filmlerde oynamış ve tanımaya başladığı film dünyasında kendi yolunu çizme konusunda geç kalmamıştır. 1976 yılında, yarışmadan beş yıl sonra, düşüncelerini şöyle aktarır:

"Film piyasasında kendimi tükettiğimi kabul ediyorum...Ardı ardına film çevirdim...Bir anda şöhrete ulaştım...Oysa değer yargılarım ve dünya görüşüm o denli değişti ki, yaptığımız işin ne sanat olduğunu, ne de oyunculuk olduğunu kabul ediyorum...Kendi çapımda ve düşünce doğrultumda mücadelemi sürdüreceğim."(60)

Burada belirttiği gibi uzun yıllar nitelikli filmlerde oynama kararını bozmadı. Aytaç Arman. 1970 Ses Artist yarışmasını ikinci olarak kazandığında 22 yaşındadır (22 Haziran 1949 doğumlu) ve İstanbul Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nde öğrencidir. O zaman okul ve sinema konusunda sorulan soruya yanıtı oldukça açıktır. "Aslında ideal olan ikisini bir arada yürütmek. Ama bana sorarsanız sinema daima birinci planda gelecek". (61) Kendisinin de belirttiği gibi, Arman sinemaya rastgele bir deneme isteğiyle değil üzerinde düşünerek ve meslek olarak görmeye başladıktan sonra yarışmaya katılmış ve nitekim Ses yarışması sinema oyuncusu olma olanağını sağlamıştır. Aslında Ses yarışmasından önce, Expres Gazetesi'nin Pazar ekinin 1969 yılında düzenlediği Artist yarışması'nda birinci seçilir. Açık hava Tiyatrosu'ndaki, Zeki Müren'in de katıldığı tören sinema oyunculuğu için ilk adımıdır. Daha sonra bu yarışmanın jürisinde bulunan Altan Demirkol, Ses yarışmasına katılması için teşvik eder. Yarışma başvurusunu, arkadaşları onun adına yaparlar, hatta, Adana'da matematik öğretmenleri Kemal Arman'ın soyadı ile Aytaç ismini de onlar vermişlerdir. Aytaç Arman'ın gerçek adı Veysel İnce'dir. Ses Yarışması'nda ikinci seçildikten sonra, yarışmayı destekleyen firmalardan bir yıl hiç film teklifi almaz. İlk filmi 1971 yılında İhsan Yüce'nin yönettiği *Hiç (Hayat Cehennemi)*'dir. Daha sonra tesadüfen, o yıllarda Yılmaz Güney'in asistanı Şerif Gören, Yılmaz Güney'in oğlu rolünü teklif eder ve Güney ile görüştüğten sonra bu filmde oynar. Daha sonraki yıllarda yarışmada aldığı dereceden dolayı film yapar. (62)

Arman sinemaya girdiği yıllarda, Melih Gülgen'in yönettiği *Babalık (1974)* filminde, Cüneyt Arkın ve Deniz Erkanat ile birlikte oynar. (63) Yoğun bir tempo ile yine 70'lerde, *Çocuğumu İstiyorum, Ekmekçi Kadın, Kahpe, Izdırap*, Zeki Ökten'in yönettiği *Kadın Yapar (1972), Yalancı, Ben Sana Mecburum, Yazgı* gibi genellikle

ticari amaçlı filmlerde oynamıştır. Fakat daha sonra Arman, oyunculuğunu sergilediği, daha çok toplumsal gerçekçi filmlerde oynamıştır. *Oğlum Osman*'ın yanısıra, Yılmaz Güney'in yönettiği *Baba (1971)* filminde, Yılmaz Güney, Müşerref Tezcan, Kuzey Vargın, Yıldırım Önal ve Nedret Güvenç ile birlikte rol alır. Ardından, Yılmaz Güney'in senaryosunu yazdığı ve Zeki Ökten'in yönettiği *Düşman (1979)* dönemin ses getiren filmleridir.

Aytaç Arman, Süreyya Duru'nun yönettiği, eleştirmenler tarafından övgüye değer bulunan filmlerde çok iyi bir oyunculuk performansı göstermiştir. Sırasıyla, *Bedrana (1974)* (Perihan Savaş ile başrolü paylaşır), *Kara Çarşafı Gelin (1975)* (Semra Özdamar, Hakan Balamir ve Aliye Rona) ve *Güneşli Bataklık (1976)*'dır. 1986'da, Arman'ın aynı yönetmen ile daha sonraki filmi ise *Fatmagül'ün Suçu Ne? (1986)*'dir. Bu film aynı zamanda Hülya Avşar'ın ilk olarak, ciddi bir yapımda oyunculuğunu gösterebildiği, o yılların kadın yasal haklarının yetersiz ve taraflılığını tartışmaya açan bir filmidir. Korhan Yurtsever'in yönettiği *Fırat'ın Cinleri (1977)*, başarılı bir yapımla değerlendirilir ve Arman dışında Betül Aşçıoğlu ile Tugay Tokgöz'de oynamıştır. Aytaç Arman, sinema oyunculuğunu sadece profesyonel bir meslek olarak görmez, bir felsefe ve yaşam biçimine dönüştürür, paranın ötesinde oynayacağı filminden duyacağı heyecan ve sanatsal içeriğine önem verir. Oyunculuğun 'en güzel yolculuk' olduğunu belirtir. (64)

Bu isteğin Tarık Akan için de geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Akan, 1970 Ses Artist Yarışması'nda birinci olduktan sonra ardı ardına ticari filmler yapmış ve yıllar sonra o dönemlere ilişkin yaptığı özeleştirisinde, "aklı bir karış havada çok filmler yaptım ama sonunda...bir dönüşe gereksinim duydum" demiştir. Akan'ın

düşüncesine göre, "çok güzel bir fizikle, sanatı biryere kadar götürebilirsiniz, ama fiziğinizin içini ayakları yere basan, gerçekçi kişilerle doldurabilirseniz, sanat yaşamınız çok uzun süreli olabilir." (65)

Aytaç Arman 1980'li ve 1990'lı yıllarda Türk Sineması'nın önemli yönetmenleriyle çok iyi yapımlarda oynamıştır. Bunlardan bazılarını tarihsel sırasına göre şöyle sıralanabilir: *Adı Vasfiye* (1986, yön. Atıf Yılmaz) , *Gece Yolculuğu* (1987, yön. Ömer Kavur) , *Bir Avuç Gökyüzü* (1987, yön. Ümit Elçi), *Av Zamanı* (1988, yön. Erden Kıral), *Biri ve Diğerleri* (1988, yön. Tunç Başaran), *Kurşun Adres Sormaz* (1992, yön. Bilge Olgaç), *İz* (1994, yön. Yeşim Ustaoglu), *Yaban* (1996), *Akrebin Yolculuğu* (1997, yön. Ömer Kavur)

Aytaç Arman ve Tarık Akan, bugüne kadar, tam otuz yıllık sinema yaşamlarında prensiplerinden taviz vermeden Türk sinemasında köşe taşları olmuşlardır ve olmayı da sürdürmektedirler. Özellikle seksenli yıllarla birlikte Türk sineması yapımlarının sayısını azalmış, zaten pek çok sinema salonları ve firmalar 70'li yılların sonlarına doğru kapanmaya başlamıştır. Oyuncular hem film yapamamaktan dolayı, hem de ekonomik nedenlerle bu durumdan çok olumsuz etkilenmişlerdir. Daha önce 60'lar ve 70'lerde kriz yaşayan Yeşilçam'da oyuncuların seçenekleri genellikle sahneye çıkmaktı. 90'lı yıllarda ise beyazperdenin yerini beyazcam, yani Televizyon almıştır. Pek çok sinema oyuncusu, sayısı bir hayli artmış bulunan özel televizyonların yerli dizilerinde oyunculuk, talk show sunuculuğu veya program sunuculuğu yapmaya başlamışlardır. Kadir İnanır (1968 Ses Artist yarışması finalisti), Hülya Koçyiğit (1963 Ses ikincisi), Gülşen Bubikoğlu (1976 Ses finalisti), Mahmut Cevher ve Oya Aydoğan (1976 Ses birincileri) bu örneklerden sadece bazılarıdır.

Aytaç Arman uzunca bir süre sinema dışında herhangi bir alanda çalışma tekliflerini kabul etmemiştir. 90'lı yılların başlarında, kaydadeğer televizyon dizilerinde ve filmlerinde başrol oynamıştır. Arman, ilk olarak, bir TRT yapımı olan, *Parmak Damgası*'n da Zuhal Olcay ile birlikte oynar. Bu film, aynı zamanda tiyatro oyuncusu olan Zuhal Olcay için sinemada bir çıkış olmuştur. Daha sonra, Tomris Giritlioğlu'nun yönettiği *Kantodan Tangoya* (1988), yönetmenliğini Necmettin Varlı'nın yaptığı *Gece Yarısı Vurgunu* (1991), *Yüzyüze* (1999, yön. Nihat Durak) ve Avni Kütükoğlu'nun *Bedel* (2000) televizyon dizi ve filmlerinde başrol oynamıştır Arman, Ömer Kavur'un yönettiği *Melekler Evi*'nde (2000) misafir oyuncu olarak yer almıştır.

Oyunculuk dışında, pek çok sinema festivallerinde jüri üyelikleri (Ankara Uluslararası Film Festivali), Sinema Oyuncuları Derneği (SODER) ve Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği (ÇASOD) derneklerinin kurucu üyesidir. Ayrıca, çeşitli sinema toplantılarına ve televizyon programlarına konuşmacı olarak katılmıştır. (66) Sinema oyuncusu Aytaç Arman, 70'ler, 80'ler ve 90'ları geride önemli bir sinema tarihiyle bırakmıştır. Sinemayı sanat sınırları içerisinde gören, rolüne hassasiyetle yaklaşan, üzerinde titizlikle düşünen, araştıran ve sorgulayan bir sinema tutkunu olarak tanımlamak tamamıyla uygun olacaktır. Onun bu tutkusu filmlerdeki başarılı performansından ve ödüllere de anlaşılabilir, ÇASOD "Onur Emek Ödülü", Altın Kelebek Yılın Oyuncusu, Sinema Yazarları Derneği En İyi Erkek Oyuncu (1979) ve Altın Portakal (1988). (67)

Sonuç olarak, yukarıda ayrıntılarıyla belirtildiği gibi, 1970 Ses Sinema Artisti yarışması Yeşilçam'a pek çok oyuncu kazandırmıştır fakat Türk sinema tarihine yaptıkları iyi işler ile adını yazdıran ve uzun süreli olan sayısı çok düşüktür.

Yarışmada derece alanlar arasında kadınlardan Fatma Belgen, erkek oyuncuların ise Aytaç Arman ve Tarık Akan sayılabilecek sadece sınırlı örnektir. Bununla birlikte, Ses Artist Yarışması olabildiğince hem kadın hem de erkek oyuncular arasında ayırım yapmadan düzenlenmiş fakat sinema dünyasında bu denge bozulmuştur. Kadın oyuncuların oyunculukta ısrarlı olmaları o alan içerisinde kalmalarını olanaklı hale getirmemiştir.

5.2. 1973 Yarışması

"Sinema yıldızlığına giden yol Ses mecmuasından geçer" duyurusunda, derginin Türk sinemasına yeni yıldızlar kazandırdığını ve çoğunu da servete kavuşturduğunu belirtir. 1973 yarışması, herkese açıktır ve katılmak oldukça kolaydır. Diğer yarışmalardan farklı olarak bu yarışma için dört adet dergide yayınlanan kupon istenir. Başvuru için kartpostal boyunda, boy-profil ve portre olmak üzere üç fotoğraf, doldurulmuş bilgi fişi (ad/ soyad, doğum yeri ve yılı, boy ve kilo, tahsil derecesi ve açık adres) ve dört kupon gereklidir. Cinsiyet, yaş, medeni durum ve meslek gibi herhangi bir koşul yoktur.

Yarışma dört aşamada sonuçlanır. Büyük jüri, fotoğraf elemesinden sonra, canlı elemeye çağrılan adaylar arasından seçimini yapar. Son olarak bu kişilerin deneme filmleri çekilir ve sekiz finalist belirlenir. Kazanan ilk üç, bu finalistler arasından, finalistlerin dergide fotoğrafı tanıtımlarından sonra seçilir. (68) Yarışma duyurusu tam sayfa fotoğrafı ilanlarla verilir. Daha önce Ses Artist yarışmasını kazanmış ve sinema yıldızı olmuş kişilerin fotoğraflarının ortasına "Sizi de Onlar Gibi Meşhur Olmaya Çağırıyoruz". Daha da inandırıcı olacağı düşüncesiyle okuyucunun

hissedeceği varsayılan konulara yönelik, sorular sorulup, katılmalarını cesaretlendirecek çağrılar yapılır. "Dün onlar da sizin gibi 'girsem mi, girmesem mi?' diye tereddütler geçiriyorlardı. Tereddütlerini yenip girdiler, kazandılar. Şimdi herbiri bir şöhret." Bu listelerde Türk sinemasını çok yakından tanıdığı çok isim vardır. (69)

1973 Yarışma jürisi, Murat Köseoğlu, İrfan Ünal, Nahit Ataman, Türker İnanoğlu, Hürrem Erman, Kaçuni Haki, Hulki Saner, Duran Tantekin gibi dönemin en büyük film yapım firmalarının sahipleri yapımcılar ile Ses Dergisi yazarlarından, Çetin A. Özkırımlı, Oğuz Özdeş ve Erman Şener'den oluşur. Toplam 11 kişiden oluşan jüri dışında kimse fotoğrafları görmeyecektir. Listedenden de anlaşıldığı gibi jüri tamamıyla erkek üyelerden oluşmaktadır.

Yarışma ödülleri birinciler ve ikinciler için ayrı belirlenmiştir. Daha önce yapılan tüm yarışmalarda birincilerin film başına aladığı ücret 10 bin lirayken, 1973 yılında rakamlar iki katına çıkarılmıştır. İkincilerin alacağı para ise 1970 yılındaki yarışmada 7500 lira olarak belirtilir. (70) Birinciler, 8 firmanın birer filminde 20 bin lira karşılığında oynayacaklar ve toplam 180 bin alacaklardır. Kız ve erkek birinciler, seçildikleri anda 40 bin lira avans alacaklardır. Birinciler için verilecek ödül hayli çarpıcıdır. Birdenbire film teklifleri, yüksek paralar kolay etkileyecek şeyler olarak görünmektedir.

Buna karşılık ikinci gelecek kişiler, 8 firma ile bir yıl içerisinde birer film çekecekler ve her film için 10 bin lira alacaklardır. Yılda toplam kazanacakları miktar 80 bin liradır. Üçüncü ve diğer finalistlere yapım firmaları teklif götürebilir.

Ses Sinema Artisti Yarışması asıl vaadedilen şans "herkesin gıpta ettiği bir meslek sahibi olmaktır. Sinema yıldızı olmak, üç, beş yılda milyoner olmak, herkes tarafından tanınıp, sevilme, şöhret sahibi olmaktır". (71)

1973 yılında yarışmaya 2.681 kız ve 5. 455 erkek aday olmak üzere toplam 8.136 kişi katılır. Bu sayı şaşırtacak derecede yüksektir. Tüm bu başvurular arasından, 69 kız ve 78 erkek aday canlı elemeye çağrılır. Fakat, yapımcıların yararlanabileceği tipler olabileceği varsayılarak iki yüz yarışmacının resimleri saklanmıştır. Ayrıca bir toplantı yapılacağı bildirilir. Canlı eleme için "günlük giysilerle gelme" şaryı konur ve gece elbisesi ve mayo giyilmeyeceği belirtilir. (72) Ses dergisi "Türk sinemasının en büyük yıldız fabrikatörü" olarak tanımlar kendisini. Bunda gerçeklik payı çok büyüktür. Çünkü pek çok kişinin sinema oyuncusu olabilmesi için onlara olanaklar tanımış, tanıtım ve reklamlarını yarışmanın her aşamasını fotoğraflı birkaç sayfa halinde yapmıştır. (73)

1973 Ses Sinema Artisti Yarışması, tüm aşamalarda, kazananların listesi fotoğraflarıyla birlikte Ses dergisinde yayınlanır. Sadece finalistlerin, yaşları ve yarışmaya katıldıkları şehirler not olarak verilir. Sinema artistini seçmek için, finalistler 21 erkek ve 24 kız aday olarak belirlenir. Bunların arasından sekizer genç erkek ve genç kız aday seçildikten sonra, ilk üç açıklanır. (74) Tablo 5.3'te ismi verilen genç kızları tümü İstanbul'dan katılmıştır ve yaşları en küçük olan Necla Nazır (017) ve en büyük olan Ferda Büyükgüneş (20)'tir. Oysa Tablo 5.4'te yer alan erkek finalistlerin en genç olanı Salih Kırmızı 19 yaşındadır ve en büyüğü ise 24 yaşındaki Yaşar Yağmur ve Ahmet Alabora'dır. Genellikle katılanlar İstanbul'dandır fakat Cemil Şahbaz Adana'dan ve Coşkun Tezel Sivas'tan katılmıştır. (75)

Tablo.5.3. 1973 Yılı Kazanan Genç Kızlar

AD	SOYAD	DERECE
Necla	Nazır	Birinci
Ferda	Büyüküneş	İkinci
Ayşen	Cansev	Üçüncü
Gülşen	Bubikoğlu	Finalist
Rana	Aksoy	Finalist
Sevil	Akın	Finalist
İnci	Şenel	Finalist
Nilgün	Atılğan	Finalist

Tablo 5.4. 1973 Yılı Kazanan Genç Erkekler

AD	SOYAD	DERECE
Mesut	Engin	Birinci
Cemil	Sahbaz	İkinci
Cem 0	Erman	Üçüncü
Mahmut	Hekimoğlu	Finalist
Salih	Kırmızı	Finalist
Yaşar	Yağmur	Finalist
Çoşkun	Tezel	Finalist
Ahmet	Alabora	Finalist

(Kaynak: Ses, 30 Nisan 1973, sayı 18, s. 11.)

1973 birincisi seçilen Necla Nazır, yarışmadan üç yıl sonra iyi firmalardan teklif almadığını ve küçük firmaların yapımlarında oynamak istemediğini belirtir. (76)

Buna karşılık aynı yarışmada finalist seçilen Gülşen Bubikoğlu, üç yıl içerisinde 15 film yapar. Yarışmadan bir süre sonra, Filiz Akın'ın eski eşi, dönemin büyük yapım şirketi sahibi Türker İnanoğlu ile evlenir. Bubikoğlu'nun katıldığı yarışmanın da jüri üyesi olan İnanoğlu'nun bu film çokluğuna katkısı olduğu ileri sürülebilir. Çünkü, Gülşen Bubikoğlu oyunculuk ve sinema konusunda tutkulu ya da çok istekli olmadığını belirtir. Açıklamasına göre yaptığı bu filmlerin hiçbirisinde büyük mücadeleler vermediğini, hatta "veremediğini" vurgular. Hırslı olmaması, starlık veya şöhret gibi isteklerin yokluğunu nedenler olarak ileri sürer. Onu mutlu eden şey sevdiği erkekle evli olmasıdır. Daha sonraki yıllarda, Bubikoğlu sinemadan tamamen uzaklaşır ve 90'larda bir televizyon dizisinde rol alır. Kendisinin dilediği gibi evliliği ikibinli yıllara kadar devam etmiştir. Başlangıçta sinema oyunculuğu için yapımcı bir eşle beraber olmak avantajken, sonraki yıllarda engelleyici bir unsur olduğu varsayılabilir. Belki de, Gülşen Bubikoğlu'nun sinema tutkusu ve isteğinin yokluğu, onun sinemadan uzaklaşmasının gerçek nedenleridir. (77)

5.3. 1976 Yarışması

1976 Yarışma duyuruları, önceki yıllarda olduğu gibi tam sayfa ilanlarla aylar öncesinden başlatılır. Fakat bu duyurularda ilginç olan sinema sanatı sevgisinden söz edilmesidir. Sadece para, şöhret ve lüks hayat söylevleri üzerine kurulmamıştır. Örneğin, "sinemayı seven, ünlü bir artist olmayı arzulayan gençler", ilanında görüldüğü gibi bir yarışma büyük vaadlerden kaçınmaya çalışmaktadır. Bir başka

duyuru ise, "eğer güzelliğinize güveniyor, yedinci sanatı seviyor ve iyi bir oyuncu olacağınıza inanıyorsanız" yarışmaya katılın diyerek bir hayal dünyasının ötesinde, oyunculuğun bir yetenek ve sevgi işi olduğunu vurgular. (78)

Yarışmaya katılma koşulları, daha önceki yıllarda olduğu gibi 3 fotoğraf ve son derece basit düzenlenmiş bilgi formununun oluşmaktadır. Daha önce istenen yarışma kuponu kaldırılmıştır. Bunların dışında yaş, öğrenim durumu, cinsiyet ya da medeni durum koşulları yoktur. (79) Bu kolaylık pek çok gencin deneme amacıyla dahi olsa katılımını kolaylaştırmıştır. 1976 yılında ödülde bazı değişiklikler vardır. Birinci seçilenlerin, film başına alacakları miktarlar yükseltilmiştir ve 20 bin liradan 30 bin çıkartılmıştır. Bu rakamlar 1976'da yüksek olarak geçmekte ve çoğu yıldızın dahi alamadığı bir ücret olduğu bildirilmektedir. İkinciler ise yine 10 bin lira olacaktır. Ayrıca bu yarışmada üçüncülerin de alacağı ücret 7500 lira olarak belirlenmiştir. (80)

Bu yıl ilk defa jüride bir kadın jüri üyesi vardır fakat sinema dünyasından değil, Ses Dergisi Yazı İşleri Müdürü Mine Baykara. Ses'ten bir başka temsilci ise Selim Balcı'dır. Bunların yanısıra yapım şirketi sahipleri, Murat Köseoğlu, İrfan Ünal, Nahit Ataman, Türker İnanoğlu, Hürrem Erman, Kaçuni Haki jüri üyesi olmuştur.

Yarışmanın fotoğraf elemesi listelerinden anlaşıldığı üzere, erkeklerin sayısı kadınların sayısından daha fazladır. Büyük çoğunluk İstanbul ve Ankara'dan katılmıştır. Öyle görünüyor ki artist olma isteği daha çok büyük şehirlerde yaşayan kişilerin ilgisini çekmektedir. (81)

1976 yarışmasında, 30 genç kız ve 22 genç erkek adayın deneme filmleri sonucunda, 13 erkek ve 11 kız aday finalist olarak seçilir. Deneme filmi sonucuna göre sekiz finalist belirlenir ve ilk üç dereceye giren kişiler bu 8 aday arasından seçilir. (82) Finalistler arasında Ayşe Gül İngiltere'den, Bircan Öncü ve Gül Turan ise Almanya'dan katılmıştır. (83) Aşağıdaki 5.5 ve 5.6 no.lu Tablolarda isimlerini gördüğünüz oyuncular bir dönem irili ufaklı pek çok filmde oynamışlardır. Fakat, Türk sinemasında önemli bir etki yapacak bir kariyer oluşturdukları veya iyi yapımlarla seslerini duyurduklarını söylemek pek mümkün görünmemektedir. Genç kızlar arasından ismi en tanıdık gelenler birinci Oya Aydoğan ve Banu Alkan'dır. Fakat sinema oyunculuklarının tartışılabileceği ciddi bir filmleri yoktur. (84)

Oya Aydoğan her ne kadar sinemanın kendisi için bir tutku olduğunu söylemişse de bu tutku çok uzun sürmemiştir. Yarışma birincisi seçildiğinde 19 yaşındadır (10 Şubat 1957 doğumlu) ve Saint Michel Lisesi'nde öğrencidir. İki yabancı dil bilir, Fransızca ve İngilizce. Turan Aksoy 1976'da yaptığı bir röportajda Aydoğan'ı çocuksu, samimi ve bir o kadar da olgun bulur. "Masum genç kız güzelliğinin ve duruluğunun simgesi görünümündeki Oya Aydoğan kültürlü, görgülü ve terbiyeli bir genç kız." (85) İlk filmi, Cüneyt Arkın'ın oynadığı ve yönettiği *Deli Şahin* (1976). (86) Daha sonraki yıllarda, ticari ve sınırlı sayıdaki müzikli filmlerinden bazıları *Güneş Ne Zaman Doğacak*, *Neşeli Günler*, *100 Numaralı Adam*, *Son Sabah*, *Dertli Pınar*, *İsyankar*, *Sabırlı Kullar*. (87)

1990'ların sonlarında video müzik kliplerinde ve televizyon dizilerinde oynamıştır. Banu Alkan, erotik sahnelerin bol olduğu filmler ile adını duyurmuş ve kendisine sinema oyuncusu yerine "Afrodit" tanımı uygun bulmuş ve sahneye çıkmıştır. 90'larda

sansasyonel magazin basınında ve bu tarz televizyon programlarında tartışma konusu olmuştur.

1976 yarışmasının ikincisi, Gölgen Bengü yarışmaya Boğaziçi Üniversitesi Elektrik ve Elektronik Bölümü öğrencisiyken katılmıştır. "Cici Kızlar" müzik grubunun solisti Bilgen Bengü'nün kardeşidir. Mankenlik, fotomodelliğin yanısıra Televizyon ve fotoroman reklam oyunculuğu yapmıştır fakat sinema kariyeri olamamıştır. (88)

Yukarıda ilgi çeken üç genç kızdan sözedildi, yarışmanın birincisi Oya Aydoğan, ikinci Gölgen Bengü ve finalist Banu Alkan. Türk sineması tarihinde oyuncu olarak yer almışlardır fakat uzun vadeli bir oyunculukları ya da etki uyandıran ciddi bir filmleri olmamıştır. Bundan dolayı 1976 Ses Artist Yarışması ile gelen kadın oyuncular bir varlık gösterememişlerdir. Türk sinemasının yaşadığı ciddi kriz elbette gözönünde bulundurulduğunda, belki de çok talihsiz bir dönem de sinemaya başlamış oldukları varsayılabilir. Bu oyuncular da 70'lerin sonlarına doğru çok sayıda yapımı başlayan, arabesk müzikli filmlerin oyuncularını olmak zorunda kalmışlardır, daha öncede seks filmlerinin kendi oyuncusunu yarattığı gibi.

Erkekler arasında kazananlar arasından birinci Mahmut Cevher ve Selçuk Özer bir anlamda bugüne kadar varolabilmişlerdir. Mahmut Cevher yedek parça ticareti yaptığı sıralarda bir İtalyan filmde rol alır. Daha sonra, 1976 başlarında Cüneyt Arkın ve Fikret Hakan'ın birlikte oynadığı *İki Arkadaş* filminde, Hakan'ın oğlunu oynar. Bu iki star oyuncunun teşvikiyle yarışmaya katılır. Yarışmayı kazandığında evlidir ve bir de kızı vardır. (89) Cevher'in yarışma sonrası ilk filmi Orhan Aksoy'un yönettiği *Aile Şerefidir*'dir. Filmin kadrosunda, Adile Naşit, Münir Özkul, Ayşen Gruda, Mahmut

Hekimoğlu ve İtir Esen bulunmaktadır. Bu filmde yeteneğini gösterme fırsatı bulmuş fakat oyunculuk serüveni umduğu başarıya taşıyamamıştır. *Kızını Dvmeyen Dizini Dver, Meryem ve Oğulları* başlıca filmleridir.

Tablo 5.5. 1976 Yılı Kazanan Genç Kızlar

AD	SOYAD	DERECE
Oya*	Aydoğan	Birinci
Glgen	Bengü	İkinci
Senem**	Kayra	tnc
Gl	Turan	Finalist
Sema	Koçak	Finalist
Aysel	Buğday	Finalist
Pınar	şenel	Finalist
Banu	Alkan	Finalist
Ayşe	Gül	Finalist
Necla	Engin	Finalist

*Oya Aydoğan'ın yarışmadaki adı Tuğba Ayduğu'dur.

**Senem Kayra'nın gerçek adı ise Sevtap iftidir.

Tablo 5.6. 1976 Yılı Kazanan Genç Erkekler

AD	SOYAD	DERECE
Mahmut	Cevher	Birinci
Volkan*	Devrim	İkinci
Semih	Çakır	Üçüncü
Savaş	Barış	Finalist
Cengiz	Nezir	Finalist
Erol	Beken	Finalist
Selçuk	Özer	Finalist
Onur	Tunç	Finalist
Ayhan	Gürsoy	Finalist
Emcet	Yekta	Finalist
Demir	Özgür	Finalist
Veysel	Koçak	Finalist
Bekir	Ciritci	Finalist

* Volkan Devrim'in yarışmadaki gerçek adı Mesut İnce'dir.

Kaynaklar: (Ses, 8 Mayıs 1976, sayı 19, s. 2-3), (Ses, 24 Nisan 1976, sayı 17, s. 10-11)

SONUÇ

1976 Ses Sinema Artisti Yarışması, Türk sinemasına oyuncu kazandırma konusunda misyonunu yerine getirmiş ve bu oyuncuları yalnız bırakmamıştır. Bir sinema dergisi olarak üzerine düşen reklam, tanıtım, haber gibi konularda hiçbir ayırım yapmaksızın tüm sanatçılara yer vermiş ve genellikle tarafsız, belli bir düzey içerisinde işlemişti konularını. Ne yazık ki, 1970'lerde düzenlediği yarışmalarla gelen oyuncuların Türk sineması üzerinde bir etkileri olamamıştır. Ne imajları ne de yetenekleri onları unutulmaz kılamamıştır. Hatta çoğu bugün unutulmuş ya da hiç hatırlanmamışlardır. Sadece 1970 yılı yarışması ile gelen oyuncuların, özellikle erkek oyuncuların Türk sinemasındaki yeri tartışmasız çok önemlidir: örneğin, Aytaç Arman ve Tarık Akan. Kadın oyuncular arasında sadece Fatma Belgen sinemada kalma süresi ve oyunculuk için mücadele vermesi açısından önemli bulunmuştur. Fakat O da sonunda ses sanatçılığının parasal cazibesine kapılmıştır. Bunun dışında 1973 yılından geriye Necla Nazır, Mahmut Hekimoğlu, Salih Kırmızı ve Gülşen Bubikoğlu kalmıştır. Fakat oyunculukları bir sonraki on yıla taşınamamıştır. Bugünden geçmişe bakıldığında, oyuncuların çabalarının, yavaş yavaş yok olmaya doğru yüz tutmuş 70'ler Türk sineması'nda çok da işe yaramadığını söyleyebiliriz. Tamamıyla eril bir niteliğe sahip Yeşilçam, erkek oyuncuların biraz daha direnmelerine izin verirken, kadın oyuncuları çıkardıkları her elbise parçasına göre değerlendirmiş, kimsenin bugüne kadar bir türlü açıklayamadığı ve belgeleyemediği karmaşık ilişkiler ağı içerisinde yok etmiştir. Anlatılanlardan anlaşıldığı üzere, zor ekonomik koşullardan gelene en azı layık görmüş, bir kısmına hiç dokunamamış, diğerlerine ise fırsat bulamadan onlar zaten perdeyi terketmişlerdir. Yeşilçam'ın kadına karşı zaafını keşfetmiş pek çok kadın da bundan elbette yararlanmış ve eril bakış açısının gücünün

karını arttırarak, kendileri de bundan pay alarak. Kaynakçada da göreceğiniz gibi 70'ler sineması hep tartışılmış, konuşulmuş ve yazılmıştır. Bu dönemin siyasi istikrarsızlığı, ekonomik açmazlar bunların üstüne bir de baskı ve denetim eklenince kültüründen ve sinemasından da umutla birşey beklemek biraz yanıltıcı olabilir. Tüm bu zor koşullara rağmen bir Yılmaz Güney sineması doğmuş, Atıf Yılmaz, Lütfi Akad, Memduh Ün, Erden Kral, Süreyya Duru, Metin Erksan, Zeki Ökten ve Şerif Gören sinema tarihinin iyi örneklerini vermişlerdir. Atilla Dorsay, 1970 ve 1980 arasındaki yılları, "Türkiye'nin alabildiğine çalkantılı, tedirgin, huzursuz bir 10 yılı" olarak değerlendirir. (91)

Bu huzursuzluğun yansıdığı sinema, on yıl bir kurtuluş yolu bulamadan, bir sonraki yıla devrolmuştur. Geriye kalan sadece boşluklar ile kaybedilmiş, heba edilmiş Türk sinemasının 70'li yılları.

Dipnotlar

- (1) Bkz. Agah Özgüç, Kronolojik Türk Sinema Tarihi, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1985, s. 50-69.
- (2) Çetin Ener, “Yeşilçam S.O.S. Veriyor“, Ses, 17 Şubat 1973, sayı 8, s.2.
- (3) Mahmut Tali Öngören, Sinema Diye Diye, Kalem Yayıncılık, Ankara, 1985, s.44)
- (4) Ibid., s.44,59-61,75.
- (6) Sezai Solelli,“Kültür Bakanına Açık Mektup, Ses, 28 Ağustos 1971, sayı 35, s.2-3.
- (7) Ibid., s.3.
- (8) Ibid., s.3.
- (9) Hey Sinema Yıllığı 1975-76, Mart 1976, s.23.
- (10) Ibid., s.46.
- (11) Ses, 23 Ocak 1971, sayı. 4, s. 23.
- (12) Ses, 6 Ekim 1973, sayı. 41, s. 6-7.
- (13) Erman Şener, “Sinema ve Seks”, Hey Dergisi Sinema Yıllığı 1975-76, Mart 1976, s.24-32.
- (14) Giovanni Scognamillo, “Tarih Boyunca Sinema ve Cinsiyet Üstüne Serbest Notlar”, Hey Sinema Yıllığı 1975-76, Mart 1976, s.29.
- (15) Ibid., s. 26.
- (16) Ahmet Olcayto, “ 37 Yıllık Yılan Hikayesi”, Ses, 2 Ekim 1976, sayı. 40, s. 35-
- (17) Çetin Ener, “Yeşilçam S.O.S. Veriyor” Ses, 17 Şubat 1973, sayı 8, s.35.
- (18) Ibid., s. 36.
- (19) Ibid.
- (20) Ibid.
- (21) Ibid., s.37.
- (22) Ibid.
- (23) Ibid., s.38.
- (24) Ibid.
- (25) Bkz. Agah Özgüç, Türk Film Yönetmenleri Sözlüğü, Afa Yayınları, İstanbul 1994, s. 93, 104- 106.
- (26) Agah Özgüç, Türk Sinemasında Cinselliğin Tarihi, Antrakt Yayınları, İstanbul, 1994, s. 28- 47, 107- 135.

- (27) Mesut Kara, Artizler Kahvesi, Parantez Gazetecilik ve Yayıncılık Ltd., İstanbul, 1997, S. 7- 16.
- (28) Öztürk Serengil, Yeşilçam'ı Benden Sorun, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1998, s.32- 50.
- (29) Atilla Dorsay, Çağımız ve Sinema 2, Hil Yayınları, İstanbul, 1985, s. 18- 19, 32, 47.
- (30) Neriman Köksal, Özyaşamı, İstanbul, 9 Nisan 1996'da Yapılan Söyleşiden.
- (31) Tülip Karamanbey, Neriman Köksal, İstanbul, 9 Nisan 1996'da Yapılan Görüşmeden.
- (32) Seçil Büker ve Canan Uluyağcı, Yeşilçam'da Bir Sultan, İstanbul 1993, s.27.
- (33) Öztürk Serengil, Ibid., s. 32- 34.
- (34) Agah Özgüç, Kadın Oyuncular, İstanbul, Nisan 1997'de yapılan bir söyleşiden.
- (35) Faruk Kenç, Özyaşamı ve Sinema, İstanbul, 17 Nisan 1997'de Yapılan Söyleşiden.
- (36) Ses, 18 Mart- 30 Kasım 1968, sayı 12- 49.
- (37) Ses, 1970 ve 1978 yılları arası, sayı 1- 52.
- (38) Ses, Türk Sinema Sanatçıları Ansiklopedisi, 1963- 1971, s.131, Derginin ekidir fakat cilt, sayı numarası belirtilmemiştir.
- (39) Hayat, 5 Ocak 1972, sayı 1, cilt 1, s.61.
- (40) Ses, 10 Temmuz 1971, sayı 28, s.4.
- (41) Ses, 22 Mayıs 1971, sayı 21, s.2.
- (42) Burçak Evren, Başlangıcından Günümüze Sinema Dergileri, Korsan Yayın, İstanbul, 1993, s.61, 64, 74.
- (43) Ibid., 28.
- (44) Artist, 14 Temmuz 1964, sayı 129, cilt 12, s.33.
- (45) Bkz. Ek:1
- (46) Bkz. Kaynakça
- (47) Ferda Ferdağ, Bu Genç Kız Artist Olmak İstiyor, Ara Yayıncılık, İstanbul, 1992, s.30.
- (48) Ses, 26 Eylül 1970, sayı. 29, s. 5.
- (49) Ibid., s. 5.
- (50) Ses, 9 Ocak 1971, sayı 2, s. 2.
- (51) Ses, 23 Ocak 1971, sayı. 4, s.2.
- (52) Ses, 17 Temmuz 1971, sayı 30, s. 26.

- (53) Ses, 5 Şubat 1974, sayı 9, s.5.
- (54) Hey, Sinema Yıllığı 1975/76, Mart 1976, s.21.
- (55) Ses, 15 Kasım 1975, sayı 46, s.4.
- (56) Ibid., s.5.
- (57) Ibid.
- (58) Azize Bergin ve Yavuz Turgul, "10 Yılda Yıldızı Parlayanlar", Ses, 27 Kasım 1971, sayı 48, s.12.
- (59) Öztürk Serengil, Yeşilçam'ı Benden Sorun, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1998, s.167- 185.
- (60) Ses, 14 Şubat 1976, sayı 7, s.14)
- (61) Ses, 23 Ocak 1971, sayı 4, s.3.
- (62) Aytaç Arman, Ses Artist Yarışması, İstanbul, 26 Eylül 2000'de yapılan görüşmeden.
- (63) Ahmet Güner Elgin (Haz.), Sinema'da Video'da TV'de 500 Film, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1985, s. 313.
- (64) Aytaç Arman, Ses Artist Yarışması, İstanbul, 26 Eylül 2000'de yapılan görüşmeden.
- (65) Burçak Evren, Yeşilçam'la Yüzyüze, Açı Yayınları, İstanbul, 1995, s. 53.
- (66) Erman Şener'in TRT 2 televizyon kanalında hazırladığı "Çarşamba Sineması" programına katılmış ve *Adı Vasfiye* filmi hakkında konuşmuştur, Eylül 2000.
- (67) Aytaç Arman, Ses Artist Yarışması, İstanbul, 26 Eylül 2000'de yapılan görüşmeden.
- (68) Ses, 30 Nisan 1973, sayı 18, s. 10.
- (69) Ses, 10 Mart 1973, sayı.11, s.1-3; Ses, 24 Mart 1973, sayı.13, s.2; Ses, 14 Nisan 1973, sayı.16, s.2.
- (70) Ses, 10 Mart 1973, sayı.11, s.2.
- (71) Ses, 14 Nisan 1973, sayı 16, s.2.
- (72) Ses, 12 Mayıs 1973, sayı 20, s.2.
- (73) Ses, 26 Mayıs 1973, sayı 22, s.2; Ses, 23 Haziran 1973, sayı 26, s.2.
- (74) Ses, 30 Nisan 1973, sayı 18, s. 10, 11.
- (75) Ibid., s.11.
- (76) Ses, 17 Ocak 1976, sayı 3, s.17.
- (77) Ses, 31 Ocak 1976, sayı 5, s. 2- 3.
- (78) Ses, 10 Ocak 1976, sayı 2, s. 4.

- (79) Ses, 21 Şubat 1976, sayı 8, s. 2.
- (80) Ses, 21 Şubat 1976, sayı 8, s. 2
- (81) Ses, 3 Nisan 1976, sayı 14, s. 5.
- (82) Ses, 10 Nisan 1976, sayı 15, s. 2-3.
- (83) Ses, 1 Mayıs 1976, sayı 18, s. 12-14.
- (84) Ses, 15 Mayıs 1976, sayı 20, s. 1.
- (85) Ertuna Kutlu, "Oya Aydoğan", Ses, 15 Mayıs 1976, sayı 20, s.1.
- (86) Ses, 26 Haziran 1976, sayı 26, s.7..
- (87) Burçak Evren, Türk Sinema Sanatçuları Albümü, Film- San Vakfı Yayınları: 1, İstanbul, 1983, s. 26- 27.
- (88) Ses, 5 Haziran 1976, sayı 23, s. 8.
- (89) Ses, 22 Mayıs 1976, sayı 21, s.8-9.
- (91) Atilla Dorsay, Sinemamızın Umut Yılları 1970- 80 Arası Türk Sinemasına Bakışlar, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1989, s.14.

KAYNAKÇA

Artist, 14 Temmuz 1964, Cilt: 12, Sayı: 129, s:33.

Atilla, Dorsay, Atilla, Sinemamızın Umut Yılları 1970- 80 Arası Türk Sinemasına Bakışlar, İstanbul, İnkılap Kitabevi, 1989.

Bergin, Azize ve Turgul, Yavuz, "10 Yılda Yıldızı Parlayanlar", Ses, 27 Kasım 1971, Sayı: 48, s: 12.

Büker, Seçil ve Uluyağcı, Canan, Yeşilçam'da Bir Sultan, İstanbul, Afa Yayınları, 1993.

Dorsay, Atilla, Çağımız ve Sinema 2, İstanbul, Hil Yayınları, 1985.

Elgin, Ahmet Güner (Haz.), Sinema'da Video'da TV'de 500 Film, Milliyet Yayınları, İstanbul, 1985.

Ener, Çetin, "Yeşilçam S.O.S. Veriyor", Ses, 17 Şubat 1973, sayı: 8, s:2, 35.

Evren, Burçak, Başlangıcından Günümüze Sinema Dergileri, İstanbul, Korsan Yayın, 1993.

-Türk Sinema Sanatçıları Albümü, İstanbul, Film- San Vakfı Yayınları: 1, 1983.

-Yeşilçam'la Yüzyüze, İstanbul, Açı Yayınları, 1995.

Ferdağ, Ferdağ, Bu Genç Kız Artist Olmak İstiyor, İstanbul, Ara Yayıncılık, 1992.

Hayat, 5 Ocak 1972, cilt:1, sayı: 1, s: 61.

Hey Sinema Yıllığı 1975-76, Mart 1976, s: 23.

Hey, Sinema Yıllığı 1975/76, Mart 1976, S:21.

Kara, Mesut, Artizler Kahvesi, İstanbul, Parantez Yayıncılık Ltd., 1997.

Kutlu, Ertuna , "Oya Aydoğan", Ses, 15 Mayıs 1976, Sayı: 20, s: 1.

Olçayto, Ahmet, "37 yıllık yılan hikayesi", Ses, sayı: 40, 2 Ekim 1976, s: 35-39.

Öngören, Mahmut Tali, Sinema Diye Diye, Ankara, Kalem Yayıncılık, 1985.

Özgüç, Agah, Kronolojik Türk Sinema Tarihi, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1985.

-Türk Film Yönetmenleri Sözlüğü, İstanbul, Afa Yayınları, 1994.

-Türk Sinemasında Cinselliğin Tarihi, İstanbul, Antrakt Yayınları, 1994.

Scognamillo, Giovanni, "Tarih Boyunca Sinema ve Cinsiyet Üstüne Serbest Notlar",
Hey Sinema Yıllığı 1975-76, Mart 1976, s:29.

Serengil, Öztürk, Yeşilçam'ı Benden Sorun, İstanbul, Milliyet Yayınları, 1998.

Ses Türk Sinema Sanatçıları Ansiklopedisi, 1963- 1971, s:131) (Derginin ekidir fakat
cilt, sayı numarası belirtilmemiştir.)

Ses, 1 Mayıs 1976, Sayı: 18, s: 12-14.

Ses, 10 Mart 1973, Sayı:11, s.1-3.

Ses, 10 Nisan 1976, Sayı: 15, s: 2-3.

Ses, 10 Ocak 1976, Sayı. 2, s: 4.

Ses, 10 Temmuz 1971, sayı: 28, s: 4.

Ses, 12 Mayıs 1973, Sayı. 20, s: 2.

Ses, 14 Nisan 1973, Sayı:16, s: 2.

Ses, 14 Şubat 1976, Sayı. 7, s: 14.

Ses, 15 Kasım 1975, Sayı: 46, S. 4.

Ses, 15 mayıs 1976, Sayı: 20, s: 1.

Ses, 17 Ocak 1976, Sayı: 3, s: 17.

Ses, 17 Temmuz 1971, Sayı: 30, s: 8- 10, 26.

Ses, 18 Mart- 30 Kasım 1968, sayı: 12- 49.

Ses, 1970-1978, sayı: 1- 52.

Ses, 21 Şubat 1976, Sayı 8 , s. 2.

Ses, 22 Mayıs 1971, sayı: 21, s: 2.

Ses, 22 Mayıs 1976, Sayı: 21, s: 8-9.

Ses, 23 Haziran 1973, Sayı. 26, s. 2.

Ses, 23 Ocak 1971, Sayı. 4, s: 2- 3, 23.

Ses, 24 Mart 1973, Sayı: 13, s: 2.

Ses, 24 Nisan 1976, Sayı: 17, s: 10-11.

Ses, 26 Eylül 1970, Sayı: 29, s: 5.

Ses, 26 Haziran 1976, Sayı: 26, s: 7.

Ses, 26 Mayıs 1973, Sayı: 22, s: 2.

Ses, 3 Nisan 1976, Sayı: 14, s: 5.

Ses, 30 Nisan 1973, Sayı: 18, s: 10, 11.

Ses, 30 Nisan 1973, Sayı; 18, s: 10.

Ses, 31 Ocak 1976, Sayı 5, s: 2- 3.

Ses, 5 Haziran 1976, Sayı: 23, s: 8.

Ses, 5 Şubat 1974, Sayı: 9, s: 5.

Ses, 6 Ekim 1973, Sayı : 41, s: 6- 7.

Ses, 8 Mayıs 1976, Sayı: 19, s: 2-3.

Ses, 9 Ocak 1971, Sayı: 2, s: 2.

Solelli, Sezai,“Kültür Bakanına Açık Mektup”, Ses, 28 Ağustos 1971, sayı: 35, s: 2-3)

Şener, Erman ,“Sinema ve Seks”, Hey Dergisi Sinema Yılığı 1975-1976, Mart 1976, s:24-32.

YAPILAN GÖRÜŞMELER

Neriman Köksal, Özyaşamı, İstanbul, 9 Nisan 1996.

Tülip Karamanbey, Neriman Köksal, İstanbul, 9 Nisan 1996.

Agah Özgüç, Kadın Oyuncular, İstanbul, 2 Nisan 1997.

Faruk Kenç, Özyaşamı ve Sinema, İstanbul, 17 Nisan 1997.

Aytaç Arman, Ses Artist Yarışması, İstanbul, 26 Eylül 2000.

EK:1

1962-76 Yılları Arasında Ses Sinema Artisti Yarışmalarında Kazananların Listesi

Yıl	Ad	Soyad	Cinsiyet	Derece
1962	Tamer	Yiğit	E	Birinci
1962	Nur	İnsel	K	Birinci
1962	Tülin	Elgin	K	Finalist
1962	Diler	Saraç	K	Finalist
1962	Sevil	Candan	K	Finalist
1962	Bülben	Uz	K	Finalist
1962	Gülgün	Ok	K	Finalist
1962	Gürel	Ünlüsoy	E	Finalist
1962	Devlet	Devrim	K	Finalist
1962	Oktay	Menteş	E	Finalist
1962	Hasan	Tuncer	E	Finalist
1962	Cengiz	Bora	E	Finalist
1962	Semra	Durmuş	K	Finalist
1963	Ajda	Pekkan	K	Birinci
1963	Ediz	Hun	E	Birinci
1963	Hülya	Koçyiğit	K	İkinci
1963	Mine	Sun	K	Finalist
1963	Süleyman	Turan	E	Finalist
1963	Tunç	Oral	E	Finalist
1963	Yıldız	Kafkas	K	Finalist
1963	Nejat	Çetinok	E	Finalist
1963	Ertuğrul	Akbay	E	Finalist
1963	Tümay	Tunçalp	K	Finalist
1963	Gönül	Akkor	K	Finalist
1963	Fusun	Şahin	K	Finalist
1963	Doğan	Tamer	E	Finalist
1965	Selda	Alkor	K	Birinci
1965	Figen	Say	K	Finalist
1965	Esen	Püsküllü	K	İkinci
1965	Tugay	Toksöz	E	Finalist
1965	Tunç	Okan	E	Finalist
1965	Yusuf	Sezgin	E	Finalist
1965	Süleyman	Tekcan	E	Finalist
1965	Sühan	Baydar	E	Finalist
1965	Sema	Atalay	K	Finalist
1965	Ömer	Dönmez	E	Finalist
1967	Sezer	Güvenirgil	K	Birinci
1967	Berkant	Akgürgen	E	Finalist
1967	Turgut	Kaytmaz	E	Üçüncü
1967	Hülya	Darcan	K	Üçüncü
1967	Erden	Güvenç	E	Finalist
1967	Hülya	Aşan	K	Finalist

Yıl	Ad	Soyad	Cinsiyet	Derece
1968	Nil	Kutval	K	Birinci
1968	Ülkü	Özen	K	İkinci
1968	Fatma	Karanfil	K	Üçüncü
1968	Uğur	Güçlü	E	Birinci
1968	Engin	Çağlar	E	İkinci
1968	Aykut	Bora	E	Üçüncü
1968	Piraye	Uzun	K	Finalist
1968	Seyyal	Taner	K	Finalist
1968	Kadir	İnanır	E	Finalist
1968	Demir	Karahan	E	Finalist
1968	Ayla	Akıncı	K	Finalist
1968	Sümer	Tılmaç	E	Finalist
1968	Müjgan	Ağralı	K	Finalist
1968	Aynur	Akarsu	K	Finalist
1968	Mualla	Omay	K	Finalist
1970	Alev	Uğur	K	Birinci
1970	Fatma	Belgen	K	İkinci
1970	Deniz	Erkanat	K	Üçüncü
1970	Tülin	Örsek	K	Finalist
1970	Yeşim	Tan	K	Finalist
1970	Tarik	Akan	E	Birinci
1970	Aytaç	Arman	E	İkinci
1970	Ahmet	Arkan	E	Üçüncü
1970	Cemil	Can	E	Finalist
1970	Ünsal	Emre	E	Finalist
1970	Serdar	Gökhan	E	Finalist
1970	Ekrem	Sarnık	E	Finalist
1970	Ünsal	Altınay	E	Finalist
1970	Aynur	Yetkin	K	Finalist
1970	Ülker	Tunca	K	Finalist
1970	Alev	Sezer	E	Finalist
1970	Nergis	Cansevdi	K	Finalist
1973	Necla	Nazır	K	Birinci
1973	Ferda	Büyükgüneş	K	İkinci
1973	Ayşen	Cansev	K	Üçüncü
1973	Gülşen	Bubikoğlu	K	Finalist
1973	Rana	Aksoy	K	Finalist
1973	Sevil	Akın	K	Finalist
1973	İnci	Şenel	K	Finalist
1973	Cemil	Sahbaz	E	İkinci
1973	Mesut	Engin	E	Birinci
1973	Cem	Erman	E	Üçüncü
1973	Mahmut	Hekimoğlu	E	Finalist
1973	Salih	Kırmızı	E	Finalist
1973	Yaşar	Yağmur	E	Finalist
1973	Çoşkun	Tezel	E	Finalist
1973	Ahmet	Alabora	E	Finalist

Yıl	Ad	Soyad	Cinsiyet	Derece
1976	Oya	Aydoğan	K	Birinci
1976	Mahmut	Cevher	E	Birinci
1976	Gölgen	Bengü	K	İkinci
1976	Volkan	Devrim	E	İkinci
1976	Senem	Kayra	K	Üçüncü
1976	Semih	Çakır	E	Üçüncü
1976	Gül	Turan	K	Finalist
1976	Sema	Koçak	K	Finalist
1976	Bircan	Öncü	K	Finalist
1976	Aysel	Buğday	K	Finalist
1976	Pınar	Şenel	K	Finalist
1976	Savaş	Barış	E	Finalist
1976	Banu	Alkan	K	Finalist
1976	Cengiz	Nezir	E	Finalist
1976	Ayşe	Gül	K	Finalist
1976	Necla	Engin	K	Finalist
1976	Érol	Beken	E	Finalist
1976	Selçuk	Özer	E	Finalist
1976	Onur	Tunç	E	Finalist
1976	Ayhan	Gürsoy	E	Finalist
1976	Emcet	Yekta	E	Finalist
1976	Demir	Özgür	E	Finalist
1976	Veysel	Koçak	E	Finalist
1976	Bekir	Ciritci	E	Finalist

